

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Protinacistický odboj v Rožmitále pod Třemšínem

Anti-Nazi resistance in Rožmitál pod Třemšínem

Tomáš Brettl

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jan Županič, Ph. D

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání
a Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Protinacistický odboj v Rožmitále pod Třemšínem potvrzují, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. července 2021

.....

Tomáš Brettl

Děkuji panu prof. PhDr. Janu Županičovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce a odborné rady, které mé psaní usnadnily. Děkuji také kolektivu Podbrdského muzea a paní Věře Halíkové za poskytnutí materiálů a za korekturu textu. Terezii Varvařovské, Milušce Havlůjové a Marii Kresslové mnohokrát děkuji za to, že se se mnou podělily o své vzpomínky. V neposlední řadě děkuji své rodině a blízkým za podporu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje tématu protinacistického odboje v Rožmitále pod Třemšínem a životu v období protektorátu. Přináší nové poznatky o dané problematice a syntézu dobových materiálů se současnými odbornými texty. Nabízí čtenáři pochopení dobového kontextu a snaží se připomenout lidi, kteří svým hrdinstvím přispěli ke svobodě.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rožmitál pod Třemšínem, odboj, protektorát Čechy a Morava, druhá světová válka

ABSTRACT

The Bachelors thesis is the topic of the anti-Nazi resistance in Rožmitál pod Třemšínem together with living in the times of the protectorate. The thesis brings a new insight into the matter as well as the setting of existing sources in addition to contemporary professional documentations. It provides the reader an understanding of the traditional contexts which reminds the reader how the people of Czechia gain their freedom and independence through their heroism.

KEYWORDS

Rožmitál pod Třemšínem, resistance, Protectorate Bohemia and Moravia,
Second World War

Obsah

1	Úvod	6
2	Počátek odbojové činnosti na Rožmitálsku	8
2.1	Rožmitálská skupina Františka Lízla	8
2.2	Voltušská skupina Jaroslava Pompla	9
3	Důsledky stanného práva na Rožmitálsku	11
3.1	Výsadek skupiny Intransitive a Tin	11
3.2	Bohuslav Grabovský a rodina Viktorova z Věšína	12
3.3	Zatčení a poprava Viktorových	15
4	Odbojová činnost na Rožmitálsku	18
4.1	Sovětské zajatci v Brdech	18
4.2	Činnost odbojové skupiny	19
4.3	Vedoucí pětka a první stopy klatovského gestapa	23
5	Prozrazení a konec odbojové skupiny	27
5.1	Příbramské zatýkání a jeho důsledky v Rožmitále	27
5.2	Spolupracovníci gestapa na Rožmitálsku	28
5.3	Hájovna Na Dědku a první velké zatýkání	31
5.4	Léčka u Habadů	36
5.5	Rozbití odbojové skupiny	40
5.6	Konec války rožmitálské odbojové skupiny	45
6	Rožmitálsko za protektorátu	49
6.1	Běžný život na pozadí nacistické okupace	49
6.2	Totální nasazení	50
6.3	Pasivní odbojová činnost	51
	Závěr	54
	Seznam použitých informačních zdrojů	56
	Přílohy	58

1 Úvod

Hlavním cílem bakalářské práce je syntéza dostupných historických pramenů a publikací vydaných k tématu protinacistického odboje na Rožmitálsku a jejich kritická analýza. Rád bych prací připomněl osudy obyvatel Rožmitálska, kteří v době nacistické okupace neváhali riskovat co nejcennější, co měli – své životy. Nemálo jich ten svůj skutečně za svobodu položilo. Rád bych, aby jejich hrdinství nepřipomínala pouze jména na pomnicích, za kterými nevidíme jejich skutečné příběhy.

K tématu událostí 2. světové války v Rožmitále pod Třemšínem a jeho okolí mě přivedlo vyprávění mé prababičky Terezie Varvařovské. Domníval jsem se, že válečné období prožili obyvatelé Rožmitálska relativně v poklidu. Prababička mě vyvedla z omylu, když začala číst seznam popravených osob. Jsem rád, že jsem se mohl setkat i se sedmadvadesátiletou, nejstarší občankou Zalán, Marií Kresslovou a dcerou Jaroslava Pompla, jednoho z vedoucích protinacistického odboje, Miluškou Havlůjovou. Při vzpomínání na nelehká léta v mládí mě mrazilo. Sdílení vzpomínek bylo silné a mnohdy jsem nevěřil tomu, že se něco takového před necelými 80 lety v mém rodném městě dělo.

Důvodem pro sepsání bakalářské práce na toto téma byla absence textu, který by přinesl kompletní pohled na odbojovou činnost v Rožmitále a okolí a zároveň by zahrnoval dobový kontext. Velmi problematické jsou texty vydané v období socialismu. Odbojová činnost je v nich přisuzována převážně komunistické straně a někteří výrazní odbojáři nejsou vůbec zmiňováni. Lidé své politické názory jistě měli. Nepopírám, že nikdo s komunistickou myšlenkou nesympatizoval, ale jejich hnací silou k odbojové činnosti jistě nebylo politické přesvědčení. I mnoho publikací vydaných po roce 1989 nekriticky přebírají komunisty záměrně upravené informace.

Při psaní bakalářské práce jsem pracoval s dobovými materiály, například s deníkem Miroslava Náhlovského nebo s deníky Aloise Hovorky uloženými v Podbrdském muzeu, i s odbornými texty vydaných po roce 1989. Důležitou součástí bylo také přečtení publikací vydaných od roku 1948 do roku 1989, i když neposkytovaly mnohdy pravdivé informace.

Bakalářská práce je rozdělena na časové úseky, které na sebe navazují. Začíná kapitolou o prvotní neorganizované a spontánní odbojové činnosti. Následuje kapitola o prvním seskoku československých parašutistů v Brdech, který následně zapříčinil velkou

rodinnou tragédií. Navazující kapitoly mapující vnitřní organizaci a vývoj odbojové skupiny i její zničení. Navazuje několik odstavců o konci 2. světové války, aby bylo celé bádání po protinacistickém odboji na Rožmitálsku ukončeno. Mimo stojí kapitola *Rožmitálsko za protektorátu*, ve které se snažím shrnout významné události Rožmitálska související okrajově s válkou, a také běžný život obyčejných lidí, kteří za války nebyl jednoduchý.

Bakalářská práce by měla studentům v předmětech Základů společenských věd přiblížit dění druhé světové války v Rožmitále pod Třemšínem a odbojovou protinacistickou činnost na Rožmitálsku. Snaží se čtenáři ukázat, že černobílé vidění historie je snadná, ale nesprávná cesta. Nikdo z nás neví, jak by se v daných situacích zachoval. Bakalářská práce se nesnaží o subjektivní hodnocení činů dobových aktérů, ani jejich chování neomlouvá. To se týká převážně kapitoly *Prozrazení a konec odbojové činnosti*.

2 Počátek odbojové činnosti na Rožmitálsku

2.1 Rožmitálská skupina Františka Lízla

Projevy vzdoru vůči nacistické okupaci se objevily ihned po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava 16. března 1939. Prvotní snahy o rezistenci českého obyvatelstva byly mnohdy živelné a neorganizované. Jedna z prvních odbojových skupin na Podbrdsku se utvořila kolem lesního inženýra Františka Lízla. Zpočátku se k ní hlásili hlavně Lízlovi podobně smýšlející přátelé – František Češka, Ing. Oldřich Janota, Josef Prokopec, Jiří Sláma, František Květoň a František Lang mladší.¹ Podle Čestmíra Amorta (*Nepokoření z Brd*, In *Ozvěny domova i světa*, 1945) byla Lízlova odbojová skupina vůbec první svého druhu na Rožmitálsku. Jednalo se o regionální odbočku vojenské odbojové skupiny Obrana národa.² Práce odbojové skupiny obnášela v prvních letech nacistické okupace především distribuci ilegálního tisku a rozšiřování výzev k rezistenci proti nacistickému režimu.³

Pěťadvacetiletý František Lízl absolvoval v roce 1938 dobrovolně školu pro záložní důstojníky. Ve stejném roce si vrchní lesní rada a generální ředitel arcibiskupského panství Ing. Josef Šimek vybírá své nejlepší studenty, aby jim nabídl pracovní místo na rožmitálském velkostátku. Kromě Ing. Františka Lízla míří do Rožmitálu i Ing. Karel Feld a Ing. Oldřich Jeřábek.⁴ Lízl dostává byt na šichtamtě⁵ ve správní budově zaniklých železáren. V roce 1941 Šimek rezignuje na protest proti okupaci a na jeho místo nastupuje Ing. František Kříž⁶, člen NSDAP.⁷ Ke vstupu do nacistické strany byl v roce 1939 donucen, protože byl jediným rodilým Němcem v Rožmitále. I přesto se František Kříž stal důležitou součástí Lízlovy odbojové skupiny.

O tom, jaký Lízl byl, vyprávěl porybný Václav Chalupský: „*Byl to nesmírně hodný člověk. Všichni jsme ho měli rádi. Byl krajně čestný, jeho slovo mělo vždycky váhu.*

¹ ČÁKA, *Toulání po Brdech*, s. 301

² HALÍKOVÁ, *Rožmitálský protinacistický odboj*, s. 8

³ AMORT, *Nepokoření z Brd 1*

⁴ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 90

⁵ V domě žila počátkem 19. století Bohuslava Rajská, zakladatelka první české školy pro dívky, druhá manželka F. L. Čelakovského a přítelkyně Boženy Němcové.

⁶ Po válce v roce 1945 stanul před mimořádným lidovým soudem kvůli svému členství v NSDAP. Nakonec byl pro pomoc odbojové skupině zproštěn viny. Podobný scénář se opakoval po komunistickém převratu v roce 1948, i tentokrát tres pro Němce nepadl.

⁷ RANDÁK, KOURA, *Hrdinství a zbabělost v české politické kultuře 19. a 20. století*, s. 312

Vzpomínám, jak jeho byt na šichtamtě byl plný knih. Postavou a zevřením nevypadal ani trochu vojensky. Byl spíše menší postavy, slabší, ačkoliv přišel z vojny jako podporučík.⁸ Na Lízla vzpomíná i Terezie Varvařovská: „To byl idol, všechny holky do něj byly zamilované. Byl domýšlivý, naoko chodil s Maruškou Boukalou z Nesvačil, aby nevzbouzel podezření, že se věnuje něčemu jinému.“⁹

2.2 Voltušská skupina Jaroslava Pompla

Ve Voltuši se utvořila skupina vlastenecky smýšlejících lidí okolo prokuristy voltušské pily Jaroslava Pompla, řidiče pily Aloise Hovorky a náčelníka voltušského Sokola Františka Petrovice, pracujícího rovněž na pile, a to nezávisle na rožmitálské odbojové skupině Ing. Lízla.¹⁰ Pomplova pila se tak stala centrem voltušské protinacistické činnosti. Skupina zpočátku shromažďovala zbraně. Jednak je členové sami nenahlašovali k povinnému odevzdání německým úřadům, jednak je sháněli od občanů Rožmitálska. Takto si skupina zajistila 2 kulovnice, 2 malorážky, 3 pistole a asi 8 brokovnic.¹¹ Členové voltušské skupiny rovněž distribuovali tiskoviny a letáky, které přinášely zprávy o odbojové činnosti v protektorátu. Jednalo se hlavně o časopisy *V boj*, dovážený Jaroslavem Pomplem od Oldřicha Chlady ze Zbraslavi, a o *Rudé právo*, které skupině dodával Alois Hovorka.¹²

Voltušská skupina nebyla na počátku svého fungování nijak vnitřně organizovaná. První napojení na jinou odbojovou skupinu proběhlo na podzim roku 1939 díky starostovi březnického Sokola, skautovi Ing. Emilu Kubátovi, který se dobře znal s Františkem Petrovicem (č. p. 8), náčelníkem voltušského Sokola, a to na rozsáhlejší sokolskou odbojovou skupinu v Písku Jindra¹³. František Petrovic (č. p. 3) byl zaúkolován vedením seznamu spolehlivých osob vhodných pro odbojovou činnost, jejich oslovováním a zároveň měl upozorňovat na osoby podezřelé z kolaborace s nacisty. Později získala voltušská

⁸ ČÁKA, *Toulání po Brdech*, s. 303

⁹ VARVAŘOVSKÁ, *Vzpomínky*, s. 1

¹⁰ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 1

¹¹ Tamtéž

¹² Tamtéž

¹³ HALÍKOVÁ, *Rožmitálský protinacistický odboj*, s. 8

skupina Jaroslava Pompla napojení i na pražskou odbojovou skupinu Obrana národa díky Františku Lipovcovi z Prahy.¹⁴

Po zatčení a zastřelení Ing. Kubáta v roce 1941 ztratila voltušská skupina napojení na píseckou odbojovou skupinu Jindra. V témže roce byl Sokol rozpuštěn a jeho majetek zabaven. Voltušští sokolové stačili svůj majetek převést do majetku Národního souručenství, a tím jej uchránili před odevzdáním německým úřadům.¹⁵

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 1

3 Důsledky stanného práva na Rožmitálsku

3.1 Výsadek skupiny Intransitive a Tin

Na východním pobřeží Skotska¹⁶ probíhá během roku 1941 speciální výcvik československých parašutistů. Výcvik je třífázový a probíhá od tří do čtyř týdnů. 15. srpna 1941 nastupuje k výcviku četař Bohuslav Grabovský společně s rotmistrem Janem Kubišem a s dalšími 11 muži.¹⁷ Grabovský je společně s nadporučíkem Václavem Kindlem a desátníkem Vojtěchem Lukašikem zařazen do operace Intransitive, která je pověřena destruktivními a sabotážními úkoly. Jedná se o zničení tankových nádrží minerálních olejů v kolínské rafinérii a železničního mostu mezi Pískem a Táborem.¹⁸ Skupina má naplánovaný seskok na Českomoravské vrchovině společně se skupinou Operace Tin, která se skládá z rotného Ludvíka Cupala a rotného Jaroslava Švarce. Ti měli provést atentát na ministra školství protektorátní vlády Emanuela Moravce, který kolaboroval s nacisty.¹⁹

V noci 30. dubna 1942²⁰ hlásí německé radary umístěné na Pražském hradě podezřelý přelet letadel nad středními, západními a jihozápadními Čechami. Německé úřady předávají zprávu plzeňskému a klatovskému gestapu. Výsadek se však uskuteční v Brdech v místech mezi vrchem Praha, Padrt'skými rybníky, Teslíny a Bukovou. Hajný Štěpán Pour nachází nad ránem na čerstvě napadaném sněhu několik padáků, plechová pouzdra a leteckou kombinézu.²¹ O nálezu pomlčí. Obě operace jsou neúspěšné, skupiny se kvůli velkému rozestupu výsadku a hustému porostu nepotkaly. Jaroslav Švarc se dostal do Prahy, kde se napojil na skupinu operace Anthropoid. Zemřel společně s Janem Kubišem, Jozefem Gabčíkem a dalšími členy skupiny v ranních hodinách 18. června 1942 při obléhání pravoslavného kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze.²² Václav Kindl se vypravil do Bernartic u Tábora na adresu rodiny Severina Krzáka.²³ Sešel se pouze Ludvík Cupal, zraněný po pádu ze stromu, a Vojtěch Lukašík. 1. května 1942 se objevují

¹⁶ 11. listopadu 2009 byl ve skotském Arisaigu odhalen pomník československým parašutistům.

¹⁷ IVANOV, *Atentát na Reinharda Heydricha*, s. 56

¹⁸ ANDREJS, *Smrt boha smrti*, s. 144

¹⁹ Tamtéž

²⁰ IVANOV, *Atentát na Reinharda Heydricha*, s. 177

²¹ KOTRBATÝ, *Vzpomínky*, s. 1

²² ŠOLC, *Bylo málo mužů*, s. 340

²³ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 64

v Rožmitále pod Třemšínem.²⁴ Nejprve jsou spatřeni Emanuelem Matějkou a poté strážmistrem Josefem Kotrbatým, když procházejí okolo četnické stanice na vlakové nádraží, kde se snaží navázat kontakt v nádražní kantýně s hostinským Sazimou. Nejprve se ptají na vlakové spojení do Písku a Plzně, poté prozrazují, že jsou parašutisté a snaží se Sazimu uplatit 200 říšskými markami ke spolupráci.²⁵ Hostinský čeká na uzavření kantýny a poté je posílá po silnici směrem na Březnici. Po jejich odchodu oznamuje událost na rožmitálskou četnickou stanici, kde odevzdá i peněžní úplatek. Vrchní strážmistr rožmitálské četnické stanice Karel Skála upozorní klatovské gestapo až po druhé návštěvě Sazimy, tedy v době, kdy jsou již oba parašutisté mimo území Rožmitálska. Navíc Skála zahajuje pátrání četníků opačným směrem, než jakým parašutisté odešli. Díky tomu se Cupalovi a Lukaščíkovi podaří dorazit na smlouvenou adresu ke Stehlíkovi do Rokycan.²⁶

Bohuslav Grabovský se potká na lesní cestě vedoucí od louky Na lomu s hajným Josefem Kotrbatým z hájovny na Teslínech, který mu ochotně pomůže zorientovat se a ukrýt padák. Grabovský se mu představí svým krycím jménem jako Josef Štěpánek z Loun.²⁷ Kotrbatý ho ukryje ve své hájovně. Úkryt se ukáže jako nevýhodný, jelikož hájovna stojí poblíž cesty, po které několikrát denně jezdí německé hlídky. Hajný se obrátí na svého známého Josefa Viktora ze samoty Výrovna s prosbou o poskytnutí úkrytu pro Bohuslava Grabovského. Josef Viktora s rodinou souhlasí. Grabovský se při přesunu k Viktorovým Kotrbatému dozná, že je parašutista z operace Intransitive.²⁸

3.2 Bohuslav Grabovský a rodina Viktorova z Věšina

Josef Viktora byl drobný rolník na samotě Výrovna č. p. 49 na okraji vesnice Věšín. Do rizika spojeného s ukrytím parašutisty Grabovského, které si plně uvědomoval, s ním šla celá jeho rodina – manželka Božena, dcera Marie i syn Jiří. Manželé byli vlastenecky smýšlející a v tomto duchu vychovávali i své děti. Bohuslava Grabovského, který se jim

²⁴ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 65

²⁵ KOTRBATÝ, *Vzpomínky*, s. 2

²⁶ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 65

²⁷ KOTRBATÝ, *Vzpomínky*, s. 1

²⁸ Tamtéž

představil svým krycím jménem, přijali velmi vlídně. Josef Viktora mu pomohl zahrabat zbraně a třaskaviny, které Grabovský v lese zanechal.

2. května 1942 zahájí gestapo pátrání. Do akce nasadí jak německé vojsko, tak české četníky, téměř 4 500 mužů.²⁹ Německé radary hlásily nezvyklé kroužení letadel, a tak je téměř jisté, že šlo o seskoky parašutistů v Brdech. Pátrá se v lesích i ve vesnicích, kde probíhají domovní prohlídky. Ta se nevyhne ani samotě Výrovna. Prohlídky u Viktorů se s gestapem účastní i vrchní strážmistr věšinské četnické stanice a rodinný přítel Viktorových Josef Kotrbatý. Tlumočí Josefu Viktorovi dotaz, zda u nich již byla vykonána domovní prohlídka. Josef Viktora odpovídá, že prohlídku vykonal nadporučík Nebelmann, a tudíž je od domovní prohlídky upuštěno. Bohuslav Grabovský je po celou dobu rozmlouvání Kotrbatého a Viktorovy za přítomnosti německých vojáků a gestapa ukryt v domě ve skřini, v jedné ruce pistoli, v druhé tabletku jedu k otrávení.³⁰ Přechká tak dvě návštěvy německých úřadů. Do pátrání v lesích je zapojeno také okolní obyvatelstvo ve věku 18-60 let. Mezi místními vznikne historka, že se pátrání účastní i dva parašutisté,³¹ což je ale nemožné. Všichni, až na Grabovského ukrytého u Viktorů, jsou v tuto dobu již mimo území Rožmitálska. Téhož dne předvolává vrchní strážmistr Josef Kotrbatý Emanuela Matějku, který byl jedním z prvních, který v Rožmitále parašutisty spatřil. Kotrbatý Matějku žádá, aby se nezmiňoval o tom, že parašutisty potkal, a aby své odpovědi příliš nerozváděl. Celá pátrací akce je neúspěšná.

Po domovní prohlídce u Viktorů chce Grabovský co nejrychleji odejít, aby rodinu svou přítomností neohrožoval. V okolí Věšina i na celém Rožmitálsku je stále plno hlídek, a tak útěk není zcela bezpečný. Nakonec rozhodne sama devatenáctiletá Marie Viktorová, že Grabovského přes hlídky převede hrajíce si na partnerský pár. Bezpečně projdou Věšínem až do Starého Rožmitálu, kde jsou německou hlídkou zastaveni. Grabovský se prokáže falešnými doklady a je propuštěn bez podezření. Vlákem nakonec neodjede, vrací se zpět k Viktorovým a do Bernartic na adresu rolníka Františka Lukeše odjíždí 4. května 1942.³² Před ním přišel do Bernartic i velitel skupiny Intransitive nadporučík Václav Kindl.

²⁹ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 65

³⁰ KOTRBATÝ, *Vzpomínky*, s. 3

³¹ Tamtéž

³² Tamtéž, s. 4

7. května 1942 nachází v ranních hodinách lesní dělník Alois Polák z Bukové, zvaný Polčák, nedaleko lesní louky Na lomu³³ na stromě zavěšený padák. Voltušská odbojová skupina se o výsadku dozvěděla, Polák je však v nalezení padáku předběhl a nahlásil vše hajnému Štěpánu Pourovi³⁴, který se o nález sám přesvědčí a žádá lesního dělníka Josefa Hyťku, aby Aloise Poláka požádal o pomlčení nález padáku. Hyťka ale trvá na nahlášení, neboť padák spatřilo již mnoho lidí, a tak by utajení nález nebylo možné. Pour nahlašuje³⁵ událost polesnému Švecovi, přes něhož se zpráva dostává až k německému vojenskému velitelství v Jincích. Informováno je také plzeňské a klatovské gestapo. Velitel klatovského gestapa Heinrich Winkelhofer nařizuje: „*Této akci budu velet osobně. To místo znám, byl jsem tam několikrát na odstřelu jelena.*“³⁶ Další den je na místě nález rušno. Přijíždí vojenská německá jednotka z Jinců, klatovské, plzeňské a pražské gestapo. Vojáci smrk, na němž padák visí, porazí. V okolí nacházejí ještě plechové nádoby a v nich pistole, zápalné šňůry a různé trhaviny. 10. května 1942 povolává Winkelhofer sto českých četníků a zapojuje do akce i na 300 lesních dělníků z obcí Buková, Padrt', Zaběhlá, Míšov, Nepomuk a Zalány.³⁷ Skupiny prohledávají okolí nález padáku v okruhu 10 km. Nalézají několik dalších padáků a plechových válců. Příští neděli 16. května 1942 nechává Winkelhofer svolat do hostince U Burdů v Bukové starosty okolních obcí, místní četníky, úředníky lesních správ a všechny lesní dělníky z Bukové, Nepomuku, Zaběhlé a Padrtě.³⁸ Pro dodání vážnosti setkání je pozván okresní rada politické správy v Blatné Podstatný a okresní velitel četnictva štábní kapitán Eduard Hobl. Sál hostince je plný, na malém podiu se v řečnění střídají hlavní aktéři, nad nimi visí říšská vlajka. Winkelhoferův proslov tlumočí sekretář klatovského gestapa Josef Hetmanek. Na závěr předává Winkelhofer peněžní odměnu 10 000 K³⁹ Aloisi Polákovi za ohlášení nález padáku. Hetmanek na konci setkání dodává: „*Nemyslete si, že*

³³ Němci louku přejmenovali na Sauwisse, v překladu Louka sviní

³⁴ KOTRBATÝ, *Vzpomínky*, s. 4; HÁLA uvádí v *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období 1939-1948* (s. 66), že nález hlásí hajnému Antonínu Boháčkovi

³⁵ Všechny hájovny a myslivny arcibiskupství jsou propojeny telefonní sítí.

³⁶ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 66

³⁷ Tamtéž, s. 67

³⁸ KOTRBATÝ, *Vzpomínky*, s. 5; HÁLA uvádí v *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období 1939-1948* (s. 67) datum 17. května 1942

³⁹ Protektorátní koruna

se vám ty zlaté, krásné časy vrátí.“⁴⁰ Tímto se místní obyvatelé domnívali, že je případ s parašutisty uzavřený.

3.3 Zatčení a poprava Viktorových

Bohuslav Grabovský se v Bernarticích sešel s Václavem Kindlem a Vojtěchem Lukašíkem u rolníka Františka Lukeše.⁴¹ Grabovský se synovi rolníka Jaroslavu Lukešovi svěřuje s tím, že je parašutista a dodává detaily o místě seskoku i o úkrytu u rodiny Viktorových včetně čísla popisného. Porušuje tím veškerá pravidla, které má při svém ilegálním pobytu na území Protektorátu dodržovat. Grabovský a Kindl se u Lukešů nezdrží dlouho a zamíří do východních Čech, kde navazují kontakt s vojenskou organizací podplukovníka Josefa Svatoně.⁴² Mezi místními se v Bernarticích šíří zpráva o přítomnosti parašutistů, která se dostane i k Reinholdu Střížíkovi, četníkovi ve výslužbě, který je agentem gestapa. Střížlík hlásí zprávu na klatovské gestapo.⁴³ Od 4. do 28. června 1942 je zatčeno na 60 občanů Bernartic a okolí. Nejdříve je zatčena rodina Mrzenova a Krzákova, které udají, že se parašutisté skrývají také u Lukešů, Doubků a Hrubců. Uvedené rodiny jsou rovněž zatčeny. Při vyslýchání mladý Josef Lukeš zpočátku vzdoruje. Po fyzickém týrání a slibu propuštění prozrazuje vše, co o parašutistech ví, včetně adresy úkrytu Bohuslava Grabovského u Viktorů na Výrovně. Svobody se však nedočká. O vyšetřování vypověděl Richard Lidner: „*Podotýkám, že v případech zatčení Krzáka ml. a st., dále Lukeše ml. bylo použito zostřených výslechů, takže tyto osoby byly týrány a donuceny tak k celkovému přiznání a prozrazení dalších osob, ...*“⁴⁴ Mezi zatčenými je i bernartický kněz, protože sloužil mši za jednoho z českých vojáků v Británii.⁴⁵

V ranních hodinách 26. června 1942 přijíždí do Věšína černé BMW. Sedí v něm zástupci klatovského gestapa – řidič Rudolf Tondl, Richard Lidner, Kilián Ruprecht a Jakub Neubauer.⁴⁶ Auto zastaví u školy, ve které se nachází i obecní úřad. U starosty obce

⁴⁰ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 68

⁴¹ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 68

⁴² Tamtéž

⁴³ Bernartice patří pod správu táborského gestapa, případ brdských parašutistů však řeší gestapo klatovské.

⁴⁴ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 69

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Tamtéž

Stanislava Kaly si ověřují bydliště rodiny Viktorových. Pro místní četníky gestapo pošle až po prvních výsleších na Výrovně. Čeští četníci spatří Výrovnu převrácenou naruby. V rohu místnosti stojí čelem ke zdi otočený a ztýraný Josef Viktora. Na stole leží zakrvácený ručník.⁴⁷ Ostatní členové rodiny jsou rozmístěni různě po domě. Přítomna je i Viktorova neteř Marie se svým manželem Karlem Hübelbauerem z Prahy. Božena Viktorová je společně s dcerou Marií, synem Jiřím a manželou Hübelbauerovými odvečena na věšinskou četnickou stanici. Josef Viktora je ponechán v domě. Na četnické stanici je Božena oddělena od svých dětí. Gestapo k poledni přiváží z klatovské věznice Františka Lukeše z Bernartic. Vyslýchání probíhá před četnickou stanicí v autě klatovského gestapa. Mezitím marně hledají příslušníci gestapa s Josefem Viktorou po lese ukryté zbraně Bohuslava Grabovského. Lidner z obecního úřadu povolává další auto pro zatčené a pověřuje vrchního strážmistra Josefa Kotrbatého, aby sehnal hospodáře na Výrovnu se slovy: „*Ta rodina se zřejmě už nevrátí.*“⁴⁸ Kotrbatý vyrozumí matku Boženy Viktorové Barboru Melicharovou, která pověřuje správcem usedlosti Františka Vávru z Věšina, rodinného přítele Viktorů. Vávra nabídku přijímá, neboť díky tomu nemusí na nucené práce do říše.⁴⁹

27. června 1942 jsou Viktorovi odsouzeni k trestu smrti zastřelením. Děje se tak v rámci tzv. stanného práva, které bylo vydáno jako opatření po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. K trestu smrti jsou odsouzeni i manželé Hübelbauerovi. V obžalovacím spise se píše, že o úkrytu Bohuslava Grabovského na Výrovně věděli. Marie Hübelbauerová je údajně ve čtvrtém měsíci těhotenství. Gestapo si toho však ani po lékařských prohlídkách není vědomo, jinak by Marie trestu smrti unikla. Poprava je vykonána 1. 7. 1942 v 19:30 na střelnici ve Spáleném lese nedaleko vesnice Luby.⁵⁰ S Viktorovými a Hübelbauerovými jsou popraveny i rodiny Doubkova a Lukešova, které se do ukrývání parašutistů rovněž zapojily. Obětím jsou před popravou zavázány oči. Příslušník klatovského gestapa Harry Obermayer splní jednomu z vězňů poslední přání a na popravu ho postaví vedle jeho kamaráda.⁵¹ Václav Jiříček ve své knize *Klatovské oprátky*

⁴⁷ KOTRBATÝ, *Vzpomínky*, s. 6

⁴⁸ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 70

⁴⁹ Po osvobození se usedlosti ujímá bratranec Josefa Viktory Josef Viktora z Voltuše, který se navrátil z koncentračního tábora v Terezíně. Na následky věznění však záhy umírá. Jeho manželka Výrovnu následně prodává.

⁵⁰ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 72

⁵¹ Tamtéž, s. 74

(2004) popisuje zběsilý útěk Marie Viktorové a její následné zastřelení. Podle Františka Hály (*Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, 2008) však tato verze není pravděpodobná, neboť Jiríček čerpá z výpovědi řidiče Rudolfa Tondla, který během popravky nebyl přítomen. Oběti byly zpopelněny 2. 7. 1942 v plzeňském krematoriu.⁵² 3. července 1942 bylo stanné právo zrušeno – 52 hodin a 30 minut po popravě Viktorových.⁵³ Jindřich Hásek v článku *Pro dobré jméno* (In *Třemšínské listy*, srpen 2006) píše, že se nacisté rozhodovali, zda se za atentát pomstí Lidicím, Bernarticím nebo Rožmitálu.

⁵² Tamtéž, s. 75

⁵³ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 74

4 Odbojová činnost na Rožmitálsku

4.1 Sovětští zajatci v Brdech

V průběhu roku 1942 se v Brdech začali objevovat sovětští vojáci, kteří uprchli z německého zajetí. Mezi prvními, kteří přišli do kontaktu s těmito sovětskými zajatci, byli většinou hajní a lesní dělníci a dělnice. Jedním takovým byl Josef Roh z Nepomuku: „Později jsem měl na starosti přijímání dřeva a odvoz kulatiny z lesa. Při tom mě sledovali sovětští partyzáni až k mému bytu, a tak to začalo...“⁵⁴ Na první setkání s partyzány vzpomíná i Marie Kresslová: „Při práci v lese jsem taky jezdila na kole až do Obecnice. Vozila jsem počtu. Jednou jsem jela ze Žernovův cestou na Pilskej rybník. A najednou vyjde z mlázi chlap. Takový maskáče měl. Neřekla jsem to nikomu, bála jsem se.“⁵⁵ Ve dnech atentátu na Heydricha přišli do lesů u Hutí pod Třemšínem dva sovětští důstojníci – Sergej Pavlovič Vezděněv⁵⁶ a Miško Gluškov.⁵⁷ Jak se do Brd dostali, popisuje Čáka (*Toulání po Brdech*, s. 301-302): „Stalo se to tak: tratí Zdice-Plzeň projížděl transport zajatců z ruské fronty a někde u Kařezu se dvěma vojákům podařilo z vlaku vyskočit. Po útěku prošli desítky kilometrů brdskými lesy, až se vyčerpaní objevili u Hutí pod Třemšínem.“ Byli nalezeni Václavem Majerem, jeho manželkou Marií a Františkem Petrovicem. Přivolaný František Hlaváček se s nimi domluvil rusky a voltušská odbojová skupina se jich ujala. Byli ukryti v lese, zajištění jídlem i šatstvem a vybaveni hodinkami, mapou a kompasem. čtrnáct dní na to byl Vezděněv i Gluškov přistiženi v Hutích klatovským gestapem. Gluškov byl zadržen a odvezen do Klatov, kde gestapo sídlilo. Vezděněvovi se podařilo utéct a ukrýt se u hajného Václava Květoně. Následně je řidiči Pomplovy pily Arnoštem Flemrem a Františkem Kopeckým převezen do Višňové nedaleko Příbrami k bratrovi Aloise Hovoroky. Odbojová skupina zvolila tento úkryt, protože Vezděněvova přítomnost v okolí Voltuše byla veřejným tajemstvím a hrozilo jeho udání. Jaroslav Pompl se schází s Ing. Františkem Lízlem a o dané

⁵⁴ Vlastivědný sborník Podbrdská 1970, str. 207

⁵⁵ KRESSLOVÁ, *Vzpomínky*, s. 1

⁵⁶ Vezděněv vyrostl v Nižnej Tuře v Jekatěrinburské oblasti a stal se dělníkem na bagru rýžujícím zlato. Ve 22 letech se účastnil jako voják Rudé armády bojů SSSR a Japonska u jezera Chasan na Dálném východě. Poté absolvoval v Tambově na Ukrajině pěchotní učiliště. Krátce po přepadení SSSR, které ho zastihlo jako velitele čety v pevnosti Brest, byl zraněn a zajat.

⁵⁷ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 2

události ho informuje. Je téměř jisté, že se v rožmitálských lesích budou objevovat další sovětští zajatci nebo parašutisté.

V roce 1942 se do odbojové činnosti zapojil osmnáctiletý technicky zdatný Vladimír Brettl, když jej Lízl požádal, aby společně zjistili, co Němci staví kolem vrchu Praha.⁵⁸ Společně pak dalekohledem pozorovali stavbu věží s anténami. Brettl byl odbojové skupině nápomocný s výrobou a opravou vysílaček. Do roku 1942 byl na Rožmitálsku relativní klid. Objevením prvních sovětských zajatců vzniká pro obě odbojové skupiny, rožmitálskou i voltušskou, nová výzva. Jejich spolupráce je nutná a nevyhnutelná.

4.2 Činnost odbojové skupiny

V červnu 1942 je do Rožmitálu vyslán hořovickou a příbramskou odbojovou skupinou Jaroslav Neliba z Vísky (krycím jménem Malý Jarda), aby zorganizoval spojení rožmitálské a voltušské skupiny a pomohl skupině k její vnitřní organizaci. Do vedení spojené (dále jen rožmitálské) odbojové skupiny byli dosazeni František Lízl, Jaroslav Pompl a Alois Hovorka.⁵⁹ Skupina měla napojení na řadu jiných odbojových skupin. Tou nejbližší byla příbramská odbojová skupina Františka Marka z Nové Hospody. Ke spolupráci došlo hlavně díky Aloisi Hovorkovi. „*Jako šofér Pomplovy pily jezdíval Hovorka často na Březové Hory a na Příbram. Když občas s autem zastavil před železničními závorami pod Březovými Horami, dával se tu do hovoru s tamním hlídačem trati. Byl jím sám vedoucí odboje v celém Příbramsku František Marek. S ním se Hovorka brzy spřátelil.*“⁶⁰ Dále se rožmitálská skupina napojila na odbojové skupiny ve Zdicích, Berouně, na Kladně a v Písku. Jaroslavem Nelibou byly skupině doručovány tiskoviny *Právo lidu* a *Přítomnost*. Distribuce časopisu *V boj* pokračuje díky Jaroslavu Pomplovi a Aloisi Hovorkovi, který navíc pro skupinu dodává i tiskoviny *Signal* a *Rudé právo* psané na cyklostroji. Distribuce tiskovin a letáků se děje každý měsíc. Při této příležitosti jsou vybírány členské příspěvky, každý dle svých možností od 5 K do 20 K. Tyto peníze jsou jednak používány na podporu rodin, kterým

⁵⁸ HÁSEK, Jindřich. *Pamětní lístky protinacistického odboje*. In: *Třemšínské listy*, leden 2006, s. 18

⁵⁹ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 2

⁶⁰ AMORT, *Nepokoření z Brd 2*

gestapo zatklo živitele, a jednak na podporu sovětských zajatců ukrytých v brdských lesích.⁶¹

Byl zaveden tzv. systém tří (nebo také metoda bojkování), kdy měl každý člen odbojové skupiny najít další 3 spolehlivé osoby pro odbojovou činnost. Tyto osoby o sobě navzájem nesměly vědět. Metoda byla využita pro případ, kdyby došlo k prozrazení, a část členů by tak mohla být uchráněna a zároveň by se dále zachovala kontinuita odbojové činnosti. Během roku 1942 se do rožmitálské odbojové skupiny přidal František Šourek z Voltuše.⁶²

Na podzim 1942 je rozhodnuto rožmitálskou odbojovou skupinou o přesunu Sergeje Vezděněva z Višňové do úkrytu vzdáleného cca 300 m od loveckého zámečku Tři trubky. Vezděněv je převezen Aloisem Hovorkou a Václavem Majerem mladším na nákladním autě Pomplovy pily. Tento způsob přepravy osob se do budoucna ukáže jako nejlepší. Osoba je schována do dřevěné bedny a zaskládána dřevěnými kulatinami.⁶³ Na zámečku je tou dobou ubytovaný polní maršál Walter von Brauchitsch, který je na svou žádost Adolfem Hitlerem odvolán pro neshody ve vedení války při obléhání Moskvy. Brauchitsch se na zámečku zdržuje od konce roku 1941.⁶⁴ I za takových podmínek je Hovorka schopný Vezděněva nenápadně zásobovat. Později je Vezděněv přesunut Aloisem Hovorkou a Jaroslavem Flemrem zpět do Voltuše, kde je ukryt u rodiny Václava Majera.

Na začátku jara 1943 je Vezděněv na žádost příbramské odbojové skupiny převezen od Majerů k rodině Vítovských na Novou Hospodu u Příbrami č. p. 92. Anna Vítovská je příbuzná Františka Marka, vedoucího příbramské odbojové skupiny.⁶⁵ Důvodem byla přítomnost Majerova syna Karla, který utekl z nucených prací z říše společně s Václavem Hlaváčkem. Majer se nijak neskrývá. Do hospody chodí v tmavých brýlích, snad aby nebyl poznat, ale je spíše k posměchu svých sousedů. Během roku 1943 se v lesích kolem Rožmitálu objevuje více a více sovětských zajatců. Nastává problém se zásobováním nově přichozích sovětských vojáků – šatstvem, potravinami i zbraněmi. Do odbojové činnosti jsou

⁶¹ BOUČEK, *Záznam o odboji ve Voltuši, Hutě a Rožmitálu 1943-1945*, s. 1

⁶² POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 2

⁶³ HAVLŮJOVÁ, *Vzpomínky*, s. 1

⁶⁴ VELF. *Brdy v době hitlerovské okupace*. In: *Brdy – krajina, historie, lidé*, s. 323

⁶⁵ KÁRNÍK, VELF. *Po stezkách brdských partyzánů*, s. 42

tak zapojení i místní obchodníci, například pekaři Emil a Jaroslav Stehlíkové (bratři) nebo řezník Antonín Halík, u kterého Lízl mění mleté maso za ryby. Na petrolejových vařičích si pak partyzáni pečou karbanátky.⁶⁶ Se zásobováním pomohla i chalupa na sádkách, ve které se nacházela chlebová pec. Tam se pekly malé bochánky chleba, které Lízl odvážel do lesa.

Problémem je i nedostatek léčiv. Do užšího vedení je proto přizván lékárník Jiří Třasoň. Na schůzi u Pomplů, kde jsou přítomni Lízl, Pompl, jeho manželka Emílie, Petrovic a Hovorka, se rozhodne o tom, že vedení odbojové skupiny bude rozšířeno ještě o Vojtěcha Halíka. Vznikne tak tzv. vedoucí pěťka – František Lízl (krycí jméno Lednička), Jaroslav Pompl (krycí jméno Buldok a Balon), Alois Hovorka (krycí jméno Krtek), Jiří Třasoň (krycí jméno Šídlo) a Vojtěch Halík (krycí jméno Kladivo).⁶⁷ Jako spojky jsou určeni zaměstnanec mlékárny František Novák (krycí jméno Tvaroh) a František Petrovic (krycí jméno Karpíšek). Bohumil Bouček, aktivní člen odboje (krycí jméno Buk), ve svých vzpomínkách uvádí seznam zaměstnanců Pomplovy pily, kteří se do odbojové činnosti aktivně zapojili. Je to mistr Josef Bláha, z Hutí pak Karel Milec, Jindřich Podlena a Josef Sýkora, dále Václav Kala z Věšína, Rudolf Chloupek ze Starého Rožmitálu, Jan Kotrbatý z Rožmitálu a Vojtěch Dlouhý z Voltuše. Krycí jména jsou používána hlavně při kontaktu se sovětskými vojáky. Mimo uvedený seznam se zapojují také bratři Flemrové, Arnošt a František. Do odbojové činnosti se zapojuje i starosta (za okupace vládní zmocněnec) Rožmitálu Karel Jareš, který naváže spojení s ústředím domácího odboje v Praze a setkává se s dr. Karlem Bondym v pražském bytě spisovatele Karla Josefa Beneše.⁶⁸ Benešova manželka Ervína Brokešová⁶⁹ byla důležitou spojkou mezi Rožmitálem a Prahou, hlavně po zatčení svého manžela.

Zásobování sovětských vojáků se provádí na kole i pěšky. Někdy je využíván automobil arcibiskupství, a to díky Františku Křížovi prostřednictvím Lízla. Do zásobování se zapojí i sama manželka Františka Kříže.⁷⁰ Zásoby jsou složeny u jedné z brdských hájoven. Sovětští vojáci pro ně přicházejí po setmění. Třasoň ve své výpovědi 27. 7. 1945⁷¹ uvádí, že se zásoby shromažďují v laboratoři jeho lékárny, v menší míře i v zámecké garáži.

⁶⁶ ČÁKA, *Toulání po Brdech*, s. 304

⁶⁷ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

⁶⁸ HÁSEK, Jindřich. *Pro dobré jméno*. In: *Třemšínské listy, srpen 2006*, s. 31

⁶⁹ Ervína Brokešová byla houslový virtuoska. Vystupovala s operní pěvkyní Emou Destinovou.

⁷⁰ RANDÁK, KOURA, *Hrdinství a zbabělost v české politické kultuře 19. a 20. století*, s. 313

⁷¹ Třasoňovy výpovědi jsou však nejspíše nadnesené.

K zásobování je využíváno i jeho auto, ke kterému ale nemá povolení k jízdě. Dále uvádí, že zásobování mohlo probíhat i v takové míře, kdy bylo shromážděno 20 kg bochníků bílého chleba, ryby, maso, tuky, mouka, sýry, pečivo různého druhu, konzervy, 20-25 l petroleje do vařičů, čaj, káva, lihové nápoje, kuřivo a množství léčiv.⁷²

Odbojová skupina stála vedle problému se zásobováním ještě před druhou výzvou. V lesích bylo takové množství uprchlých sovětských zajatců, že jejich bezpečný úkryt v zimním období v bytech členů odbojové skupiny a jejich pomocníků nebyl možný. Skupina z toho důvodu začala v lesích budovat partyzánské bunkry. Nejdříve se začalo stavět v roželovském revíru a na podzim u v huteckém.⁷³ František Lízl je pověřen do akce zapojit místní hajné, neboť se s nimi osobně zná a ví, jaké názorové postoje zastávají. Jejich spolupráce a zapojení je velmi důležité. Hajní jednak dobře znají odlehlá lesní místa a jednak jsou to oni, kdo mnohdy jako první na nově přichozí sovětské zajatce v brdských lesích kolem Třemšína narazí. Aktivně se zapojí například Josef Klein z hájovny Nuslovna nebo František Königsmark z hájovny Na Dědku, jeden z těch, kteří stavbu bunkrů dokonce řídí. Jaroslav Pompl dodává ze své pily trámy, prkna i náradí. Prkna opatřuje i František Lízl z rožmitálských sádků, kde je zásoba materiálu na opravu hájoven. Jak takový bunkr vypadal, popisuje hajný František Reš z hájovny Na Zadní u Vacíkova: „*Až pak Königsmark odklopil důmyslný poklop a my vstoupili do bunkru. Stěny této podzemní komůrky byly vyloženy prkny, byly tu čtyři palandy s dekami, na prkenné podlaze stály holinky, na malém stolečku ležel vojenský šálek a skrojek chleba. Když jsme vylezli na světlo, vzal mě Königsmark za rameno, podíval se mi do očí a řekl: Nikomu ani slovo.*“⁷⁴

Během léta 1943 byly z popudu Lízla rozeslány letáky lesním pracovníkům a pracovnícím, které vyzývaly lesní personál, aby přehlížel neznámé lidi po lesích a nekazil tím práci spojenou s přechováváním sovětských uprchlíků.⁷⁵ Pompl, Hovorkou, Majerem a Petrovicem byly po Rožmitále a okolí rozhazovány letáky proti násilnému vystěhování obyvatel v sedlčanském okrese. Podle německých záměrů se mělo vystěhování rozšířit i na příbramský okres. Letáky vyvolaly velkou odezvu u místního obyvatelstva, které přestalo

⁷² HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 97

⁷³ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

⁷⁴ ČÁKA, *Toulání po Brdech*, s. 306

⁷⁵ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

plnit povinné dodávkové povinnosti.⁷⁶ Vystěhování se i tak Rožmitálsku nevyhnulo. Kolem brdského vrchu Praha obsadilo německé vojsko dělostřeleckou střelnici, která se zde nacházela již od první republiky. Proti jejímu zbudování protestoval například spisovatel Viktor Dyk, který ve svém pojednání *Po zájezdu na Brdy* píše tyto verše:

*Kdybys běhal jako chrt;
od Velci až na Padrt';
Udržal tvé plány zvirt.
Z celých Brd zbude prd;
psáno v jedenáct a čtvrt.*⁷⁷

Nedaleko střelnice se nachází několik brdských obcí. Zaběhlá, založená roku 1730 záměrnou kolonizací, se postupně rozrostla na tři od sebe oddělné celky – Přední a Zadní Zaběhlou a osadu V Budách.⁷⁸ V letech 1922-1923 se v Zaběhlé staví patrová budova obecné školy a v roce 1930 získává obec svoji dominantu – nákladem pražského arcibiskupství se staví atypická kaple.⁷⁹ V roce 1940 je rozhodnuto o rozšíření nacisty obsazené brdské střelnice a o vystěhování jedenácti okolních obcí. V obci Zaběhlá je nařízení zmírněno pro lesní dělníky, kterým je setrvání v domovech povoleno.⁸⁰ Naštěstí se uvolnění týká většiny tamních obyvatel. Ostatní jsou bez značného odškodnění vystěhováni a nuceni najít si své nové bydlení sami. Po válce se obyvatelé do obcí vrátili, nacisté domy nezničili.⁸¹

4.3 Vedoucí pětka a první stopy klatovského gestapa

Nějaký čas byl v roce 1943 na Rožmitálsku přechováván žid Neumann. Po opuštění Rožmitálska byl chycen kladenským gestapem a donucen prozradit všechny, kteří mu při útěku pomáhali. Ke klatovskému gestapu se tak poprvé dostaly zprávy o ilegální odbojové

⁷⁶ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

⁷⁷ ČÁKA, *Střední Brdy – krajina neznámá*, s. 19

⁷⁸ Tamtéž, s. 66

⁷⁹ Tamtéž, s. 67-68

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ V roce 1952 komunisté o znovu vystěhovali obce a rozšířili brdské střelnice. Obce byly tentokrát zničeny a srovnány se zemí. Obyvatelům bylo náhradou přiděleno bydlení v okolních obcích. Zničeny tak byly obce Přední a Zadní Zaběhlá, Padrt', Kolvín, Velci a Hrachoviště.

činnosti v Rožmitále a jeho okolí.⁸² Druhá stopa vedla od tábořského gestapa, které se snažilo zničit příbramskou komunistickou odbojovou skupinu, na kterou byl napojen i Alois Hovorka. Klatovské gestapo vydalo na Hovorku zatykač.⁸³ Potřetí se klatovského gestapo dozvědělo o výskytu ilegální odbojové činnosti v Rožmitále prostřednictvím plzeňského gestapa. Vězeň J. M. z Koterova napsal počátkem roku 1943 plzeňskému gestapu z buchenwaldského koncentračního tábora zprávu, ve které dodatečně označil Miloše Veseláka, kterého opomenul ve své výpovědi při vyšetřování. Zpráva vyvolala další plzeňské zatýkání, při kterém vyšlo najevo napojení plzeňské odbojové skupiny na rožmitálskou.

Strážmistr rožmitálské četnické stanice po válce Vojtěch Netušil vypovídá, že byl koncem srpna 1943 pověřen gestapem, aby zatkl Aloise Hovorku.⁸⁴ Po příjezdu na Pomplovu pilu nebyl Hovorka přítomen, protože byl nákladním autem služebně v Praze. Pila dodávala dřevo barrandovským ateliérům.⁸⁵ Jaroslav Pompl se Netušila ptal, proč na Hovorku čeká a že pokud ho přišel zatknout, mnoho lidí z Voltuše bude nešťastných. Hovorka se z Prahy vrací v půl deváté večer. Netušil ho nechá uprchnout. Po třech dnech na to je vrchní strážmistr Skála předvolán gestapem k výslechu a doptáván, proč k zatčení nebyla použita zbraň. Po výslechu je propuštěn. Klatovské gestapo během roku 1943 získá informace téměř o celé rožmitálské odbojové skupině. Ví o zapojení Františka Lízla, Jaroslava Pompla, Aloise Hovorky, Karla Majera i Jiřího Trásoně. V hledáčku byl však zpočátku pouze Hovorka.

26. 8. 1943 přichází gestapo na Pomplovu pilu Hovorku zatknout. Podaří se mu utéct díky včasnému varování Emílie Pomplové a Františka Petrovice a také díky mlčenlivosti Františka Šourka.⁸⁶ Brzy nato musí Hovorka přejít do ilegality. Ještě předtím, než uteče do lesů, přinese Bohumilu Boučkovi do úschovy svou armádní pistoli, kterou si následně vyzvedává a pověřuje Boučka vybíráním členských příspěvků. To Bouček uskuteční dvakrát, neboť je poté odbojová činnost na nějaký čas z důvodů zatýkání v Příbrami pozastavena. Alois Hovorka se v lesích dostane k sovětským zajatcům a ukrývá se s nimi

⁸² POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

⁸³ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

⁸⁴ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 99

⁸⁵ Tamtéž, s. 93

⁸⁶ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

v podzemních bunkrech. Záhy tvoří společně se sovětskými vojáky partyzánský oddíl, do jehož čela se sám postaví. Při občasných návštěvách doma ve Voltuši je podporován svou manželkou Růženou, její sestrou a rodinou Viktorových. Jednu neděli je Boučkovi přes paní Hovorkovou vzkázáno, aby navštívil Hovorku v jeho bytě. Na schůzce byl přítomen i Jaroslav Neliba, který byl také v ilegalitě. Bouček je vyzván, aby jim pomohl napodobit podpis okresního hejtmana a vydlabat díru do fošny pro skrýš dokumentů.⁸⁷ Další schůzku Hovorka svolává na louku u Viktorových. Na schůzku s ním přichází i dva sověští partyzáni, kteří jsou podarováni cigaretami a zaúkolováni hlídáním okolí. Přítomní jsou kromě Bohumila Boučka také Jan Kotrbatý, Josef Milec, Karel Kučera, Václav Pistar, bratři Karel a Rudolf Chloupkovi ze Starého Rožmitálu, Karel Kala z Věšína a Karel Milec z Hutí.⁸⁸ Jsou probírány postupy v případě zatčení členů odbojové skupiny a také záškodnická činnost na obsazeném vrchu Praha. V tomto složení proběhla zanedlouho ještě jedna schůzka. Bouček je poté Hovorkou požádán o návštěvu v partyzánském bunkru a o donesení sekery: „*Vzal jsem lívance do košíku a řekl, že jdu na houby.*“⁸⁹ Hovorka ukázal Boučkovi oba kryty, ve kterých se skrývali. Jídlo jim nosila také Jiřina Matoušková. Boučkovi se na žádost Hovorky podařilo získat pro spolupráci se zásobováním ještě Jindřicha Podlenu a Annu Kulovanou z Přední Hutí, která s Boučkem pracovala na Pomplově pile.

Schůzky vedoucí pětky probíhaly na různých místech. V partyzánských bunkrech v okolí Třemšína, v chatě Vojtěcha Halíka na Bílé skále, v bytě lékárníka Třasoně v Rožmitále nebo v bytě Pompla ve Voltuši. Na schůzky se Hovorka mimo schůzek v partyzánských bunkrech údajně přesouvá v přestrojení v dámských šatech nebo s falešnými vousy.⁹⁰ Schůzek vedoucí pětky rožmitálského odboje se mnohdy účastní i Jaroslav Neliba nebo Josef Vlk (krycí jméno Pepík okresák nebo Pepík Rajskop), zapojený do odbojové činnosti v Písku. Programem těchto schůzek bylo sestavování plánu pro dobu, kdy Hitlerova moc oslabí a nacistická nadvláda padne. Celý rožmitálský odboj je v této době precizně organizovaný. Nikdy se nedozvíme, kdo všechno se na Rožmitálsku do odbojové

⁸⁷ BOUČEK, *Záznam o odboji ve Voltuši, Hutě a Rožmitálu 1943-1945*, s. 2

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

činnosti zapojoval. Terezie Varvařovská, rozená Fousová, vzpomíná na své bratry, kterým se zapojení do odbojové činnosti podařilo utajit a zatčení nebyli: „*Lojzík jim spravoval revolvery a Fanda byl s ním a koukal do toho revolveru a vyšla rána, která mu prostřelila klobouk těsně hlavy. A taky jsme chvíli doma měli Rusáka, kluci ho přivedli a pak odvedli k Třemšínu.*“⁹¹

⁹¹ VARVAŘOVSKÁ, *Vzpomínky*, s. 2

5 Prozrazení a konec odbojové skupiny

5.1 Příbramské zatýkání a jeho důsledky v Rožmitále

Klatovské gestapo svou pozornost na Rožmitálsko zaměřilo již koncem roku 1943. Dopomohl k tomu Zdeněk Šindelář, který do listopadu 1943 pracoval pro odbojovou skupinu v Písku. Po zatčení se dobrovolně přihlásil ke spolupráci s gestapem a vypověděl vše o tamní odbojové činnosti. Stopy vedly díky spolupráci odbojových skupin i do Příbrami.

V prvních listopadových dnech roku 1943 dochází na Příbramsku k velkému zatýkání. Celá příbramská odbojová skupina je de facto zničena. Zatčen a popraven je i vedoucí odbojové skupiny František Marek a spojka mezi Příbramí a Rožmitálem Jaroslav Neliba.⁹² Jedinému, komu se podaří uprchnout, je poručík Bohuslav Němec z Březových Hor (krycí jméno Granát), který našel bezpečný úkryt v Rožmitále díky místní odbojové skupině.⁹³ Nejprve byl ukryt v rodině ředitele měšťanské školy Josefa Bláhy z Rožmitálu a u Vojtěcha Holana z Vranovic, později našel trvalý úkryt u manželů Václava a Marie Chmelíkových ve Skuhrově. Němec rožmitálské odbojové skupině posloužil jako pyrotechnik. Obstaral nálože, rozbušky, třaskaviny a ruční granáty. Dokonce vlastnoručně vyšije partyzánský prapor⁹⁴, dodnes uložený v Podbrdském muzeu. Odbojová skupina v Rožmitále si byla vědoma toho, že dříve či později zaměří klatovské gestapo svou pozornost na Rožmitálsko. Dopadení František Marek, vedoucí příbramské odbojové skupiny, a Šourek z Nové Hospody toho o rožmitálském odboji věděli příliš mnoho. František Novák, spojka mezi Rožmitálem a Příbramí, je raději poslán na Moravu, odkud se dostává na Slovensko, kde se v říjnu 1944 účastní Slovenského národního povstání, při kterém padne jako partyzán.⁹⁵

Po příbramském zatýkání činnost rožmitálské odbojové skupiny nepatrně utichla. Nepřestalo však ukrývání a zásobování ruských zajatců a ilegálních osob. Sergej Vezděněv byl převezen zpět do Rožmitálu. Nejprve je ubytován společně s Aloisem Hovorkou ve vile Vorzových ve Starém Rožmitále. Úkryty jsou budovány v podkroví, které má duté obvodové zdi, vhodné pro skrývání. Vezděněv poté střídá úkryty v Rožmitále u rodin Filipovských,

⁹² AMORT, *Nepokoření z Brd 3*

⁹³ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 4

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ Tamtéž

Bláhů, Koželských, Bartošů, Škaloudů, ve Vranovicích u rodiny Holanů.⁹⁶ Podobně střídají úkryt i další sovětští partyzáni. Pobývají v okolích vesnicích u rodiny hajných Königsmarka a Kleina v Roželově nebo u Habadů v Bezděkově. Vezděněv nakonec nachází trvalý úkryt u sokolské rodiny Filipovských v Rožmitále.

5.2 Spolupracovníci gestapa na Rožmitálsku

Od roku 1942 získává klatovské gestapo několik českých občanů ke spolupráci. Jsou k ní donuceni výhrůžkami vězením, smrtí jich samotných i jejich rodin. Koncem června 1942 píše Marie Petrovicová z Voltuše anonymní udavačský dopis, kterým se snaží pomstít své sousedské sokyni Květě Petráňové, protože ji kvůli ní opustil její milovaný chlapec. Je to mladistvá nerozváženost ze žárlivosti, která nedokáže domyslet následky, jež poslaný dopis na klatovské gestapo způsobí. Píše se v něm: „*Rodina Petráňů podporuje parašutisty a porazili prase na černo.*“⁹⁷ Marie patří ve škole mezi premianty. Rodina Petroviců je navíc s rodinou Petráňů spřízněna. V Klatovech se anonymní dopis dostane přes Winkelhofera k Lindnerovi, který vede agendu konfidentů a udavačů. Pro gestapo to není nic neobvyklého, do Singerovy vily, sídla klatovského gestapo, chodí podobné udavačské dopisy často. Lidner se s Votavou vydává do Rožmitálu na četnickou stanici, kde hovoří se strážmistrem Zaplatílkem, který zná voltušské poměry dobře. Zavolá do rožmitálské prodejny Baťa, kde udaná Květa Petráňová pracuje. Dotazují se jí, zda má ve svém okolí nějaké osoby, které by vůči ní mohly nepřátelsky smýšlet a dopis napsat. Petráňová označí Petrovicovou. Marie Petrovicová je předvolána starostou Voltuše na obecní úřad. Je požádána o sepsání pár slov pro porovnání rukopisu s rukopisem udavačského dopisu. Ke všemu se nakonec dozná, čímž je prokázána nepravost obvinění, a je odvezena do Klatov, kde má být předána soudu pro falešné udání. Za několik dní je propuštěna, přistupuje na spolupráci s gestapem. Jedním z důvodů bylo zjištění příbuznosti matky Petrovicové s popravenou rodinou Josefa Viktory z většinské Výrovny. To by jistě byla pro Marii u soudu přitěžující okolnost. Zpočátku jsou

⁹⁶ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 4

⁹⁷ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 159

její zprávy pro gestapo bezvýznamné: „*Jízda do lesa z Rožmitálu, v sobotu a v neděli chodí do hospody u Sušků, ...*“⁹⁸

Na jaře 1943 nastupuje jako laborant do rožmitálské lékárny k Třasoňovým mladý Miroslav Náhlovský. Manželé Třasoňovi, Jiří a Věra, mají v pronájmu rožmitálskou lékárnu na náměstí od dubna 1941.⁹⁹ Náhlovský je ubytovaný lékárníkem Třasoněm ve vile Vorsových. Hála (*Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, 2008) se pozastavuje nad tím, že Třasoň ubytovává pro něj ještě neznámého Náhlovského u Vorsů mezi sovětské partyzány. Náhlovský se tak seznamuje s Vezděněvem, se kterým dokonce sdílí pokoj: „*Velmi dobře jsme se snášeli a byli jsme dobrými přáteli.*“¹⁰⁰ Náhlovský se seznámí i s hajným Kleinem, kterého navštěvuje. Není zcela jasné, jakým způsobem se Náhlovský do odbojové činnosti zapojoval, o odbojové činnosti toho však na své postavení věděl nezvykle příliš. Postupem času se začaly s Náhlovským v lékárně objevovat problémy. Nejprve se začaly ztrácet léky, hlavně narkotika, postupně i peníze.

Marie Petrovicová, která přistoupila na spolupráci s gestapem, aby se uchránila od trestního stíhání, podala v Klatovech začátkem roku 1943 první důležitou zprávu. Nahlásila úkryt Aloise Hovorky u jeho manželky Růženy ve Voltuši i jeho příležitostné pobyty u Pomplů a Majerů.¹⁰¹ Gestapo jí ukládá za povinnost jeho hlídání a neprodlené hlášení změny úkrytu. Winkelhofer je ze zprávy potěšen, slibuje si přínosnou spolupráci s Petrovicovou, a proto jí zařídí na úřadu ve Strakonících osvobození od nasazení na nucené práce. Koncem roku 1943 přišla Petrovicová na gestapo s tím, že se Hovorka nachází v úkrytu blízko Rožmitálu a že jej podporuje Karel Majer z Voltuše.

27. března 1943, o Velikonocích, sehráli Voltušští a Rožmitálští divadelní hru *Její pastorkyňa*. Výtěžek byl věnován na podporu odbojové činnosti. Režiroval ji sám Jaroslav Pompl, hráli Alois Hovorka s manželkou Růženou, Emílie Pomplová, Milena Pomplová, František Petrovic (č. p. 3), František Petrovic (č. p. 8), M. Mirtlová, R. Hlaváčková, R. Majerová, R. Petráňová, František Sušek a Antonín Halík.¹⁰² Po představení se koná

⁹⁸ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 160

⁹⁹ Tamtéž, s. 106

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 107

¹⁰¹ Tamtéž, s. 160

¹⁰² POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 3

posezení v hostinci U Sušků, je zde i vrchní strážmistr Zaplatílek. Čeští vlastenci zpívají Němci zakázané písně. Tato skutečnost neunikne pozornosti Marie Petrovické, která o tom podává zprávu Kiliánovi Ruprechtovi.

Gestapo vědělo, že je Petrovická ve Voltuši podezřívána z kolaborantství, a proto se rozhodlo nasadit do Voltuše svého konfidenta Zdeňka Šindeláře, tajemníka písecké tabákové firmy. Zdeněk Šindelář navštívil před Vánoci 1943 ve Voltuši v domě č. p. 27 rodinu Majerových – otce Václava, matku Annu, nejstaršího syna Václava, syna Karla, který utekl z nucených prací v říši a zapojil se do odbojové činnosti a dceru Boženu. Šindelář se vydává za ilegálního pracovníka z Prahy, gestapo jej vybaví potravinami, cigaretami a *Rudým právem*.¹⁰³ Šindelář se pohybuje po Voltuši a snaží se navázat kontakt s Pomplm. Prokuristovi voltušské pily však něco na Šindelářovi neseďí, a tak raději popře spolupráci s odbojovou skupinou a jakékoliv zapojení do této činnosti. I přesto se ho snaží Šindelář neúspěšně vylákat na schůzku. Jeho záměrem bylo předstírat zájem o probuzení odbojové činnosti na Rožmitálsku a spojení s Aloisem Hovorkou prostřednictvím Karla Majera. Odbojová skupina konfidentství Zdeňka Šindeláře s jistotou odhalí, když je několika lidmi včetně člena odbojové skupiny Vojtěcha Halíka spatřen, jak nastupuje u rožmitálského hřbitova do vozu klatovského gestapa.¹⁰⁴ František Lipovec, plynárenský strážník a spojka mezi rožmitálskou odbojovou skupinou a skupinou Obrana národa, varoval Jaroslava Pompla, kterému hrozilo zatčení. Pompl našel úkryt na Zbraslavi u přítele Oldřicha Chlada. Do ilegality raději vstoupil i Bohumil Bouček.

Na jaře 1944 vydává Náhlovský dr. Karlu Brdovi¹⁰⁵ na předpis jiný lék. Třasoněk žádá paní Vorsovou o možnost prohlídky Náhlovského pokoje. Aloisie Vorsová svolí a společně s Třasoněm nacházejí ony ztracené léky. Náhlovský, hlavně z důvodu tlaku dr. Brdy, Rožmitál opouští. Vztah mezi Třasoněm a Náhlovským je však daleko složitější. Třasoněk vyplácí Náhlovskému při odchodu plat 1 600 K s příplatkem 1000 K.¹⁰⁶ Hála (*Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, 2008) se domnívá, že to bylo způsobeno obavami z prozrazení odbojové skupiny Náhlovským, anebo strachem z prozrazení

¹⁰³ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 99

¹⁰⁴ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 4

¹⁰⁵ Karel Brda byl rožmitálský zubař a praktický lékař.

¹⁰⁶ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 107

informací, které by Třasoně poškodily. Ve výpovědích pamětníků se objevují i takové názory, že Třason mnohdy vysílal Náhlovského se zásobováním partyzánů místo sebe, aby se nevystavoval velkému nebezpečí. Nějaký čas je Náhlovský zaměstnán v příbramské lékárně u pana Kropáčka. Opakuje se podobný scénář – výpověď za krádež narkotik. Po propuštění čas od času navštěvuje Rožmitál i Třasoně. Doptává se na odboj, hlavně na Františka Lízla. Třason ve své výpovědi uvádí: „*Já ale Náhlovskému nevěřil, moje informace byly naprosto neuspokojivé.*“¹⁰⁷ I přesto se bývalí kolegové domluví, že pokud by se Třason dozvěděl o plánovaném zatčení Náhlovského, zašle mu telegram se smluveným heslem „*Pošlete Usal.*“¹⁰⁸ Na podzim 1944 získává Náhlovský místo v lékárně ve Veltrusech. Špatná evidence narkotik mu umožní bezproblémový přístup k morfiu.

Karel Majer se po neshodě s otcem schovává u Františka Hlaváčka, otce Václava, se kterým Karel utekl z nucených prací. 21. října 1944 vyláká Zdeněk Šindelář Majera na schůzku do Březnice. Slibujeme mu, že se společně podívají na pumy, které shodili Angličané.¹⁰⁹ Šindelář žádné pátrání po britských pumách neplánoval, Karel Majer byl po příjezdu do Březnice zatčen klatovským gestapem. Zpráva o Majerově zatčení se dostává k Aloisi Hovorkovi, který na to reaguje opuštěním třemšínských bunkrů, o kterých Majer věděl. S Hovorkou odchází i celý partyzánský oddíl. O den později, 22. 10. 1944, dorazí gestapo k Třemšínu a nechává se vést Majerem k partyzánským bunkrům.¹¹⁰ Hovorka situaci správně odhadl, a proto zanechal bunkry prázdné. Třemšínské bunkry, o kterých Majer věděl, měly být použity také pro parašutisty, kteří měli v Brdech seskočit, ale kvůli nepřízní počasí seskočili na Moravě. František Lízl očekával i seskok svého spolužáka. Gestapo zatýká hajného Františka Poláka, zřejmě na udání Karla Majera, aby tato velká akce nepřišla nazmar.

5.3 Hájovna Na Dědku a první velké zatýkání

Vedení rožmitálského odboje vědělo, že je jim gestapo na stopě a že svou pozornost nyní plně zaměřilo na rožmitálské údolí. V prvé řadě bylo nutné dostavit sovětské partyzány

¹⁰⁷ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 107

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ BOUČEK, *Záznam o odboji ve Voltuši, Hutě a Rožmitálu 1943-1945*, s. 4

¹¹⁰ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 100

pryč z okolí Třemšína. 19. října 1944 proběhla poslední schůzka 11 sovětských partyzánů s Aloisem Hovorkou u Františka Königsmarka na hájovně Na Dědku.¹¹¹ Zde si slíbili, že je gestapo za žádnou cenu živé nedostane. Hned v pondělí ráno, 23. října 1944, byli partyzáni Hovorkou soustředěni na jedno místo pod Třemšín.¹¹² Odbojová skupina rychle obstarala zásoby potravin, které byly předány sovětským vojákům pod myslivnou Na Trepáku. Skupina třinácti partyzánů byla poslána k Vacíkovu směrem na východ. Všichni se dostali na Moravu, kde se zapojili do osvobozenecých bojů.¹¹³ Někteří dokonce po osvobození Rožmitál navštívili.

Klatovské gestapo se po zmařené akci při přepadení třemšínských bunkrů připravuje na další zásah na Rožmitálsku. 25. října 1944 je z rozkazu okresního velitele četnictva ve Strakonících nadporučíkem Hezounem na četnickou stanici do Rožmitálu povoláno četnictvo z obcí Tochovice, Bělčice, Lnáře a Hvožd'any, aby bylo k dispozici na pomoc klatovskému gestapu.¹¹⁴ Skupiny složené z českého četnictva a gestapa vykonají prohlídky na pile Pomplovy pily, domu Majerových a Hovorkových s cílem zatknout Jaroslava Pompla, Aloise Hovorku a rodinu Majerovu. Podaří se jim zatknout pouze Majerovy a starostu Voltuše Josefa Suška, které dopraví na rožmitálskou četnickou stanici k výslechu. Mladý Václav Majer prozradil nejspíše při výslechu zapojení hajného Františka Königsmarka.

*„Asi kolem sedmé jsem od nás ze Staráku, bylo vidět až na voltušskou cestu, viděla dvě gestapácký auta. Měla jsem tušení, že to neznačí nic dobrého,“*¹¹⁵ vzpomíná tehdy sedmnáctiletá Terezie Varvařovská, rozená Fousová, dcera listonoše a hudebního učitele Aloise. A měla pravdu. 26. října 1944 přichází Ruprechtovi od Winkelhofera rozkaz k zatýkácké akci na hájovně Na Dědku. Situaci popisuje několik historických pramenů rozdílně. Karel Maule, svědek události v pozici českého četníka, svou výpověď sepisuje až po 20 letech od události. Dva vozy klatovského gestapo dorazily na místo kolem 7. hodiny ráno a zastavily asi 200 m od dědkovské hájovny. První vůz obsadili příslušníci klatovského gestapa Votava a Obermayer s českými četníky Krutinou a Lehečkou. Ve druhém voze přijel

¹¹¹ KÖNIGSMARK, *Zápis o událostech v brdských lesích za dobu okupace od roku 1942-1945*, s. 6

¹¹² POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 5

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 100

¹¹⁵ VARVAŘOVSKÁ, *Vzpomínky*, s. 4

velitel celé akce Ruprecht společně s českými četníky Friedelem a Maulem. Na pokyn Ruprechta se muži rozešli tak, aby hájovnu obklíčili. Směrem od lesa k domovním dveřím šel Votava s Krutinou, naproti zadní straně se blížil Ruprecht s Maulem a levou stranu hlídal Lehečka s jedním z příslušníků gestapa.¹¹⁶ Před hájovnou spatří Františka Königsmarka ve spodním prádle. Votava zakřičí: „*Halt!*“ a vystřelí dávku ze samopalu směrem k domovním dveřím, do nichž Königsmark zaběhl a zamkl za sebou. Podle Hály (*Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, 2008) je tato pasáž Mauelovy výpovědi nepravdivá. Gestapo potřebovalo Františka Königsmarka živého, nesnažili by se proto o jeho zastřelení. „*Franto, jsou pro nás. Vezmi si pistoli a zastřel se,*“ píše Marie Königsmarková, manželka Františka, která byla v hájovně tou dobou také přítomna, do svého deníku. Po chvíli, kdy František Königsmark zaběhl do hájovny, uslyšelo gestapo dvě rány. Maule nahlédl oknem do hájovny a v kaluži krve spatřil ležet Františka Königsmarka staršího, Františka Königsmarka mladšího Ruprecht s Maulem neviděli, jelikož ležel mrtvý v předsíni oddělující obytné prostory hájovny od stájí. Podle Maula Königsmarkové po gestapu a českém četnictvu nestříleli. Obermayer se s Maulem ve výpovědi shoduje v tom, že při přiblížení skupiny zaběhl František Königsmark do hájovny, nepopisuje však žádné střelení ze samopalu. Obermayer dále popisuje, že po dvou střelných ranách, které se z hájovny ozvaly, se domovní dveře odemkly a před hájovnu vyšla žena. Skupina složená z klatovského gestapa a českého četnictva vykoná domovní prohlídku. V předsíni na schodech leží zastřelený František Königsmark mladší, v jednom z pokojů je těžce postřelený František Königsmark starší. Ruprecht pověřuje praporčíka Lehečku z četnické stanice Tochovice, aby v hájovně střežil Königsmarkovou s postřeleným Königsmarkem starším a zadržel každého, kdo do hájovny přijde. Zbytek skupiny odjíždí, aby pokračoval v zatýkání. Zdravotní ošetření Königsmarkovi poskytnuto nebylo, dr. Brda měl zakázáno poskytnout pomoc.¹¹⁷ Marie Königsmarková musela nečinně přihlížet celé události pod dohledem českého četníka. Jedinou útechou snad mohlo být, že se v hájovně nenacházela dcera Růžena, která byla nuceně nasazena na práce v hospodářství v Pňovicích. Právě to jí

¹¹⁶ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 101

¹¹⁷ VARVAŘOVSKÁ, *Vzpomínky*, s. 4

zachránilo život. Do příbramské nemocnice byl František Königsmark starší převezen až kolem 17. hodiny. Tam také nad ránem dalšího dne zemřel.¹¹⁸

Po události Na Dědku přijelo zatýkácí komando k nedaleké hájovně Na Nuslovně. Událost ve své výpovědi líčí opět Maule.¹¹⁹ Po předchozí zkušenosti u Königsmarků pověřuje Ruprecht české četníky Maula a Krutinu, aby hajného Josefa Kleina vyvedli ven. Tam ho klatovské gestapo zatýká. Hned ve dveřích musí stát se zdviženými rukama. Četníci při domovní prohlídce zajistí pistoli, kterou najdou v seníku. Maule ji za zády gestapa zahrabe v lese. Při zatýkání Kleina nebylo použito násilí. Maule je pověřen, aby hájovnu společně s Kleinovou manželkou Marií a dětmi Jaruškou a Josefem střežil, zatímco ostatní se zadržným hajným odjeli do Rožmitálu. Klein byl napojený na rožmitálskou odbojovou skupinu skrze Františka Lízla, vypomáhal se stavbou bunkrů a se zásobováním partyzánů. Večer přiváží Kleina k hájovně znovu. Spoutaného a na provazu ho vlečou lesem, aby vylákal osoby, které se před nacistickými okupanty skrývají. Akce končí neúspěšně.

Mezitím, co je zatčen hajný Josef Klein, přichází k hájovně Na Dědku Josef Königsmark, synovec Františka Königsmarka staršího, společně se skupinkou lesních dělníků. Lehečka skupinu zatýká. Po výsleších jsou všichni až na Josefa propuštěni. U něj je zjištěna příbuznost s rodinou Königsmarkových. Josef se také společně se svým bratrancem a strýcem zapojoval do pomoci partyzánům.¹²⁰ V den tragédie v hájovně Na Dědku se koná výlov věšinského rybníka Obžera, kterého se účastní i František Lízl. Kromě lesnictví se věnuje i rybářství, a tak má na starost správcovství všech 46 rybníků rožmitálského velkostatku.¹²¹ Vyhledá jej spojka z Voltuše a informuje ho o tom, co se Na Dědku stalo. Lízl sedne na kolo a ujíždí kolem potoka do Starého Rožmitálu, pokračuje Johančinou lipovou alejí po hrázi Podzámeckého rybníka, projede nádvořím zámku a zastavuje u lékárníka Třasoně.¹²² Společně přicházejí k porybnému Františku Langovi, který bydlí v Rožmitále pod hrázi Sadoňského rybníku. Je podivné, proč Lízl volí rožmitálský úkryt, když má v okolí spousty známých. Možná se řídil pravidlem, že pod svícem bývá největší tma. Možností by mohlo být i to, že se nedaleko od domu Langa

¹¹⁸ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 103

¹¹⁹ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 103

¹²⁰ KÖNIGSMARK, *Zápis o událostech v brdských lesích za dobu okupace od roku 1942-1945*, s. 3

¹²¹ ČÁKA, *Toulání po Brdech*, s. 301

¹²² HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 104

nacházel šichtamt, kde bydlela Lízlova matka, kterou chtěl mít nejspíše nablízku. Celý den se z rozhlasu ozývá vyhlášení pátrání po lesním inženýru Františku Lízlovi, který je zapojený do odbojové činnosti. Třasoň po zjištění, že gestapo hledá pouze Lízla, úkryt opouští. U Langů se Lízl cítí v bezpečí, dokonce spí v pyžamu, což bylo pro ilegálně ukrytou osobu nezvyklé z důvodu případného rychlého útěku.¹²³ Díky synovi porybného má spojení se zbytkem odbojové skupiny. Posílá odsud své poslední dopisy – své matce, které sděluje, že je služebně mimo Rožmitál, a dopis rodině Čepků, se kterou se Lízlovi dlouho přátelili: „Drazí Čepkovi, nelituji ve své práci minulého ničeho – neboť tak jsem jednat měl a musel, neměl-li bych se za sebe pak stydět. Odnáším to, za ty, kteří stojí stranou a nepohnou pro nejvyšší věc celku ani prstem a jen kritizují a imputují nám motivy zlé a nečestné jichž je většina. Doplatili jsme v celku na dvě zrádcovské rodiny, které se z lidskosti nechaly běžat a neuklidily tam kam jejich černé duše patří a patřily. Dá-li jednou Bůh a dožiji se abych mohl celý rožmitálský případ objasnit a obhájit. Přál bych si to nejvíce pro ty, kteří již nežijí, nebo trpí daleko od domova. Prý jste byli v R. To jste jistě potěšily mámu, to víte té je mi ze všech nejvíce líto. (25. 12. 1944)“¹²⁴ To, jak Lízl těžce nesl trápení své matky, popisoval František Lang mladší: „Jednou ho můj otec vytrhl z těchto starostí výzvou: Františku, pojď se podívat na maminku. Ustaraná matka inženýra Lízla máchala na lávce u Sadoňského rybníka prádlo. František si vylezl na půdu a okénkem se slzami v očích hleděl na matku. Tak ji viděl naposledy.“¹²⁵

Po událostech na dvou brdských hájovných přichází během téže noci 26. 10. 1944 první velké rožmitálské zatýkání.¹²⁶ Při zatýkání ve Voltuši je přítomen Karel Majer v masce a pomáhá gestapu identifikovat zatýkané osoby. Zatýkání probíhá i v Rožmitálu a v okolních obcích. Do spárů gestapa se dostávají bratři Arnošt a František Flemrové, Václav Hlaváček, manželé Václav a Anna Majerovi, manželka Aloise Hovorky Růžena, manželka Jaroslava Pompla Emílie, starosta Voltuše Josef Sušek, Aloisie Vorsová a kapitán Jaroslav Vospálek se svým synem.¹²⁷ Gestapem nejvíce chtěného Jaroslava Pompla se opět nepodaří zatknout. Podařilo se mu opět uprchnout a stihnout varovat Bohumila Boučka.

¹²³ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 106

¹²⁴ Tamtéž

¹²⁵ ČÁKA, *Toulání po Brdech*, s. 310

¹²⁶ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 103

¹²⁷ Tamtéž

5.4 Léčka u Habadů

V pondělí 30. října 1944 kolem 21. hodiny se vrací z Veltrus Miroslav Náhlovský. Je zatčen klatovským gestapem a převezen do Petschkova paláce a poté do pankrácké věznice. Erwin Janisch ve své výpovědi uvedl, že byl zatčen na rozkaz Kiliána Ruprechta.¹²⁸ Na Pankráci je Náhlovský vyslýchán komisařem pražského gestapa Heinzem Janturou. Za několik dní si pro něj do Prahy přijíždí klatovského gestapo, které si společně s ním odváží do Klatov i zatčeného Karla Majera. Majer si od gestapa užívá patřičných výhod, v autě dostává od Ruprechta cigarety.¹²⁹ Gestapo ho později, kdy již není pro jejich práci potřebný, předá německému speciálnímu soudu Sondergerichtu, který jej odsoudí k trestu smrti, a tak ho 4. dubna 1945 v pankrácké věznici popraví. Náhlovský je v Klatovech po krutých výsleších, kdy je mu vyhrožováno popravou jeho milované matky a snoubenky, zlomen. Nabízí gestapu svou spolupráci, kterou Ruprecht nejprve odmítá, ale po konzultaci s Winkelhoferem přijímá. Janisch o jeho získání pro spolupráci s klatovským gestapem vypovídá: „*Když Náhlovský viděl, že zapírání nemá žádnou cenu, zradil všechno, co věděl o organizaci v Rožmitále. Říkal o všech osobách, které byly v organizaci v Rožmitále. Hlavou organizace jmenoval Hovorku Aloise, funkcionáře Ing. Lízla, prokuristu Pompla, lékárníka Třasoně a Vojtěcha Halíka. Dále říká, že pan Stehlík, pekař, dodával pro organizaci chleby a rodina Halíkova salám a maso. Zradil také co ta organizace má za smysl a jaký úkol. Také říkal, že se v lesích schovávají ruští zajatci.*“¹³⁰ Jména, která Náhlovský udal, gestapo již znalo. Potřebovalo zjistit jejich úkryty, což ale Náhlovský nevěděl. Navrhuje proto Ruprechtovi, že se vydá do Rožmitálu, kde se spojí s Třasoněm a požádá ho o úkryt. Slibuje, že dostane Hovorku za každou cenu a že veškeré dění v Rožmitále bude neprodleně hlásit. Ruprecht s návrhem souhlasí, ale klade podmínku. Zatímco bude Náhlovský na svobodě, jeho matka a snoubenka budou zadrženy. To pro případ, kdyby se Náhlovský pokusil o útěk. Je Ruprechtěm důsledně varován o tom, jak krutě by skončily obě ženy, pokud by s gestapem kontakt přerušil. Na to Náhlovský odpovídá: „*Čestně myslím, že chci, ty lidi a organizaci, do života vypátrat a udat.*“¹³¹ Pokud by bylo nutné cokoliv neprodleně hlásit, má jet do Písku a do Klatov zavolat. Náhlovský přijíždí do Rožmitálu a vyhledá lékárníka Třasoně. Ten jej

¹²⁸ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 107

¹²⁹ Tamtéž, s. 108

¹³⁰ Tamtéž

¹³¹ Tamtéž, s. 109

přijme, uvěří, že je Náhlovský na útěku a že potřebuje pomoc. Ubytovaný je nejprve opět ve vile Aloisie Vorsové, kterou po zatčení propustili.¹³²

Klatovské gestapo není se svou prací na Rožmitálsku zatím moc spokojeno. Opuštěné bunkry, dva zastřelení při zatýkání, nevěrohodný spolupracovník Karel Majer, stále unikající Alois Hovorka, František Lízl i Jaroslav Pompl. Lízl se stále ukrývá pod hrází Sadoňského rybníka u Langů, Pompl se cítí bezpečně u Josefa Janoty. Alois Hovorka pobyt čas od času mění, pobývá i u Jiřiny Matouškové, u Filipovských nebo u Chmelíků, dlouhodobý úkryt mu poskytne rodina Habadova z Bezděkova.¹³³ Emanuel Habada, jeho manželka Marie a synové Karel a Josef vytvořili v Bezděkově útočiště pro přicházející ruské zajatce i místní osoby donucené přejít do ilegality. Nápomocný byl i Jan Belas, který u Habadů vypomáhal s hospodářstvím jako čeledín. Hovorka vzkáže po mladém Karlu Habadovi, který vypomáhá v lékárně Třasoňových s účetnictvím, aby Třasoň dorazil k Habadům na schůzku. Na schůzce Hovorka Třasoňovi oznamuje, že je rozhodnutý odejít se zbývajícími sovětskými partyzány na Slovensko a bojovat tam. Třasoňovi se návrh nelíbí a snaží se jej Hovorkovi vymluvit. Naléhá, aby s některými sovětskými uprchlíky zůstal a přečkal válku v Protektorátu. S tím nakonec Hovorka souhlasí, dozvídá se také o tragické události Na Dědku a je zprávou o smrti Königsmarků zdrcen. Třasoň využívá seznámení s Habadovými a smluví, že u nich ukryje Náhlovského. V Bezděkově č. p. 42 se tak vedle Hovorky skryje 26. listopadu 1944 další ilegální osoba.¹³⁴ Náhlovskému se tak skutečně podaří dostat až k samotnému Hovorkovi, který úspěšně klatovskému gestapu už více jak rok uniká. Přesvědčí paní Habadovou, aby mohl Bezděkov na pár dní opustit a odjet do Písku. Vymlouvá se, že tam má kamaráda, který také potřebuje pomoc. Z Písku však volá na stanici klatovského gestapa a hlásí úspěšné spojení s Aloisem Hovorkou. V listopadu se dokonce schází v Praze s Ruprechtem, kde společně plánují další postup. Jantura rozhodne o zapojení dvou kriminálních úředníků – Ladislava Štěpánka a Jaroslava Panenky.¹³⁵ Je si vědom nebezpečí, které mužům hrozí, proto vybírá české úředníky a ne příslušníky gestapa nebo německé vojáky. Ruprecht Náhlovskému představí plán. Habadům řekne, že má dva

¹³² HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 109

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ Tamtéž

¹³⁵ Tamtéž, s. 110

kamarády, kteří jsou jako parašutisté hledaní a utíkají před gestapem. Akce se musí uskutečnit 1. prosince 1944, neboť na 2. prosinec, jak hlásí Náhlovský, je u Habadů naplánovaná schůzka s Třasoněm. Hála (*Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, 2008) se pozastavuje nad tím, že Štěpánek a Panenka jsou vybaveni každý dvěma pistolemi a je jim svěřen úkol hodný pro celé zatýkací komando.

1. prosince 1944 v pátek odjíždějí nad ránem z Klatov do Březnice černé BMW, ve kterém sedí Ruprecht, velitel akce, Janisch, Obermayer a německý úředník, řídí Vodička.¹³⁶ Ruprecht se společně s Vodičkou ubytuje na březnickém zámku u hraběte Pálfyho. Ostatní nocují v hotelu *Na Zelené*. Dopoledne odjíždí vlakem do Březnice také Štěpánek s Panenkou. Na místě jsou kolem druhé. Jdou se zahřát do nádražní hospody, protože ve vlcích se netopí. V Březnici se nesnaží být nikterak nenápadní. Jsou oděni v dlouhých kožených kabátech, o kterých je známo, že je nosí příslušníci kriminální policie a gestapa. Několikrát se ptají na cestu do Bezděkova. V Březnici je zahlédne paní Habadová, která o této skutečnosti později vypoví: „Šla jsem do Březnice a potkala jsem dva muže, úplně mně vypověděly nohy a já jsem zdřevněla.“¹³⁷ Do Bezděkova dorazí v podvečer, u Habadů zaklepou a prokáží se smluveným heslem: „*Já si jdu pro tu husu.*“¹³⁸ Náhlovský je rodině představí jako parašutisty na útěku. Večer všichni společně povečeří, Hovorka tou dobou u Habadů není. Marie Habadová netuší, že muže již potkala, ale jsou převlečení a ona je v Březnici zblízka neviděla. I přesto se jí něco nezdá a mužům příliš nedůvěřuje.

Ráno nejprve odchází otec Emanuel se synem Karlem. Později i matka Marie, která raději dům zamyká. Karel Habada míří k Třasonům do lékárny a říká, že jim Náhlovský dělá starosti a že od nich musí odejít. Druhý syn Habadových, Josef, pracuje u strakonických drah a tou dobou není doma. Štěpánek s Panenkou využijí situace a prohledají celý dům. Za obrazem najdou záznamy Aloise Hovorky.¹³⁹ Kolem páté odpolední se Emanuel i Marie Habadovi vracejí. Za dvě hodiny po nich přichází i a vyvolá si Náhlovského ven, aby se domluvili na účelu plánované schůzky. Postupně přichází i ostatní – Třasoň, Hovorka a Belas. Domluva trvala více jak hodinu, což Štěpánka s Panenkou zneklidnilo. Obávali se

¹³⁶ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 112

¹³⁷ Tamtéž

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ BOUČEK, *Záznam o odboji ve Voltuši, Hutě a Rožmitálu 1943-1945*, s. 6

zrady a raději se ukryli do vedlejšího pokoje a připravili si zbraně. Později se dveře do kuchyně otevřely a do místnosti vstoupilo několik osob. Náhlovský zničehonic přeběhl kuchyň ke dveřím, za kterými se ukrývali domnělí parašutisté a začal křičet: „*To jsou oni, Hovorka je vpravo a ten černý vlevo je lékárník!*“¹⁴⁰ Štěpánek s Panenkou rozrazili dveře s nabitými pistolemi. Na výzvu ruce vzhůru nikdo nereagoval, a tak čeští kriminalisté začali střílet. Hovorka, Třasoně i Karel Habada byli také ozbrojeni, vystřelit však nestihli. Belas stihne utéct. Hovorka s Třasoněm a Emanuelem Habadou klesli ranění k zemi. Postřelený Karel Habada přeběhl do vedlejší místnosti, kde otevřel okno a dal se na útěk. Doběhl k hajnému Veselému, aby mohl varovat svého bratra Josefa, snoubence dcery Veslých, dále pak rodinu učitele Bláhy a manželé Bartošovy. Na zemi v kuchyni u Habadů leží několik raněných. Štěpánek pověřuje Náhlovského, aby došel pro bezděkovského starostu Poláka. Náhlovský využívá k přesunu Třasoněvo kolo a buší na okna u Poláků. Zanedlouho se u Habadů objeví starosta i se svou manželkou. Přijdou společně s Josefem Trčkou a Janem Černým, kteří byli u nich byli právě na návštěvě. Štěpánek s Panenkou se představují jako kriminální policisté a nařizují spoutání všech přítomných. Raněným je poskytnuto ošetření. Mimo kuchyni hovoří Polák se Štěpánkem o tom, že jim dva muži utekli a že Habadovi mají ještě jednoho syna. Nakonec dodává, že pokud by se bývalo Hovorku nepodařilo chytit, mohla být obec vyhlazena.¹⁴¹ Paní Polákové se podaří zjistit, že postřelený Karel Habada leží v domě u Veselých. Do pátrací akce po Belasovi je zapojená celá vesnice. Štěpánek s Panenkou zjišťují u starosty, kdy Josef Habada přijede a požadují jeho fotografii. Náhlovský mezitím dorazí na kole do Březnice, kde Ruprechta i jeho kolegy najde v biografu a vše jim vypoví. Ruprecht povolává místní četníky a březnického doktora Strnada. Auto ochotně poskytne hrabě Pálffy. Ještě před odjezdem do Bezděkova hlásí Ruprecht průběh akce Wikelhoferovi do Klatov. Winkelhofer za nimi ihned přijíždí. V Bezděkově jsou paní starostovou pohoštěni mlékem a namazaným chlebem.¹⁴² Zraněné Hovorku, Karla a Emanuela Habadovi nechají odvézt do příbramské nemocnice. Třasoně a paní Habadovou vezou na četnickou stanici do Rožmitálu. Dům a hospodářství Habadů jsou předány do opatrovnictví starostovi Polákovi, který při úklidu nachází pod postelí pistolí, kterou předává

¹⁴⁰ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 115

¹⁴¹ Tamtéž, s. 118

¹⁴² Tamtéž, s. 119

gestapu. Dopaden je nakonec i Josef Habada a Jan Belas. Oba se dobrovolně přihlásí po tom, co po nich nechá starosta Polák vyhlásit pátrání.¹⁴³

Událost u Habadů vyvolá další velké zatýkání, podobně jako událost Na Dědku. V noci ze soboty 2. prosince na neděli 3. prosince 1944 se zatýká podle stanoveného seznamu. Bartošovi, Antonín Halík se ženou, Jan Halík, Jaroslav Stehlík, Věra Třasoňová, Josef Bacík, Vladimír Brettl, Bohumil Filipovský, Vladimír Filipovský, Vojtěch Holan, František Kopecký, Jiřina Matoušková, Matěj Vařil, Arnošt a Stanislav Flemrové, Božena a Marie Majerovi, František a Václav Šourkovi, Josef Viktora starší a mladší, Václav Hlaváček a další.¹⁴⁴ Zatčený Karel Folauf je propuštěn, jelikož došlo k záměně s jeho bratrem Aloisem, který je zatčen dodatečně. Mnohdy se gestapo při zatýkání setkává s potížemi. Václav Pechar při zatýkání uprchne a je postřelen do nohy. Nakonec se na četnické stanici přihlásí sám, jelikož gestapo vyhrožuje zatčením jeho manželky i dětí. Pokud gestapo nezastihne hledané osoby v posteli, pokouší se o úkryt. Zatčení Vladimíra Brettla popisuje ze vzpomínek na jeho vyprávění Vlasta Lavalová: „*Tak zatkli i mého kamaráda Vlád'u. Schoval se na půdě na trám ve střeše, aby unikl. Policista už odcházel po schodech, když se ještě ohlédl a posvítil si baterkou do střešních trámů. A tam, a jen odtamtud byl vidět cípek Vlád'ova pyžama.*“¹⁴⁵ Zatýká se celou noc, četnická stanice je přeplněna zatčenými osobami. Přítomný je i Miroslav Náhlovský, který v masce pomáhá gestapu identifikovat zatčené.¹⁴⁶ V Rožmitále se pouze sepisují protokoly, výslechy jsou prováděny po převozu vlakem přes Písek a Strakonice do Klatov.¹⁴⁷ Výjimku má pouze Třasoň, kterého gestapo odváží do Prahy.

5.5 Rozbití odbojové skupiny

3. prosince 1944 rožmitálské drama končí, Štěpánek s Panenkou a Náhlovským odjíždějí vlakem do Březnice, kde se rozdělují.¹⁴⁸ Čeští kriminalisté míří do Prahy, konfident

¹⁴³ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 119

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 120-121

¹⁴⁵ HÁSEK, *Pamětní lístky protinacistického odboje*. In: *Třemšínské listy*, leden 2006, s. 18

¹⁴⁶ BOUČEK, *Záznam o odboji ve Voltuši, Hutě a Rožmitálu 1943-1945*, s. 6

¹⁴⁷ Třasoňovy kruté výslechy v Rožmitále tedy nejsou pravděpodobné.

¹⁴⁸ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 121

gestapa do Písku. V Praze vyslýchají Třasoně, který vypovídá, že byl řadovým členem a že o všem věděl jen Lízl s Pompl. Tak byla vedoucí pětka domluvena – klást plnou odpovědnost na toho, kdo bude mimo dosah gestapa. 19. prosince 1944 je Ruprechtem a Winkelhoferem převezen do klatovské věznice, kde výslechy pokračují.¹⁴⁹ Gestapo vyjmenuje Třasoňovi rodiny a osoby, které se do odbojové činnosti zapojily a dokazují mu tím, že jeho zapírání k ničemu nepovede. Nakonec Třasoň v Klatovech gestapu vše vypoví. Vyradí Lízlův úkryt a nakreslí plánek Langova domu. Langa brání tím, že se u něj Lízl ukryl, aniž by to on sám věděl. Dále udává rodinu Filipovských a Koželských včetně plánek jejich domů, jmenuje i rodinu Vítovských z Nové Hospody, Holanů z Vranovic, Marii Sadílkovou, pana štábního Vojtěcha Netušila, velitele hasičů Květoně, řidiče Květoně, pana Slámu, hajného Václava Veselého a pány učitele Bláhu, Duška a Matějku.¹⁵⁰ Úkryt Pompla však neprozradil. Janisch o věznění Třasoně v Klatovech vypověděl: „*Když Třasoň přišel z Prahy do Klatov, tak mu Ruprecht všechno dovolil – mohl kouřit, dostával balíčky, dostal rozmluvu s rodiči i manželkou.*“¹⁵¹

Po události v Bezděkově odchází 6. prosince 1944 Pompl z úkrytu u Josefa Janoty. Změnu ilegálního pobytu zajišťuje František Petrovic, který Pompla v převleku nejdříve na dva dny převádí do Voltuše k Františku Šourkovi, odkud je Pompl převezen nákladním vozem schovaný mezi šindelem na Březové Hory k hostinskému Václavu Reichrtovi.¹⁵² Naproti přes ulici bydlí konfident gestapa pekař Treybolta, který v noci zahlédne u Reichtů v okně podezřelou osobu a věc nahlásí gestapu. Na Štědrý den 1944 přichází gestapo do hostince zatknout Jaroslava Pompla. Díky pomoci strážmistra Karla Ulrycha se mu podaří utéct a v noci z příbramského vlakového nádraží odjíždí na nákladním vagonu do Prahy.¹⁵³ dva dny pobývá u městského rady Lapáčka a poté se přesouvá na Zbraslav k manželům Chladovým. U nich se skrývá do 4. dubna 1945, kdy je zatčen bratr Františka Chlada. Do konce války se poté ukrývá u Josefa Varvažovského v Mokropsech.¹⁵⁴

¹⁴⁹ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 122

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 123

¹⁵¹ Tamtéž, s. 124

¹⁵² POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 6

¹⁵³ Tamtéž

¹⁵⁴ Tam se Jaroslav Pompl účastní bojů Květnové revoluce a vrací se do Voltuše.

Začátkem roku 1945 má klatovského gestapo hlavně díky Třasoňovi seznam dalších osob určených k zatčení. Winkelhofer nařizuje Ruprechtovi, aby vypracoval plán zatýkání v Rožmitále. Ruprecht vytváří 4 zatýkací komanda složená z příslušníků gestapa, českých četníků a strážníků z jugoslávského Banátu. Skupina složená z Winkelhofera, Janische a Ruprechta si přisuzuje úkol zatčení Lízla, Pompla, rodiny Langů a Koželských. Další skupiny mají zatknout Bohuslava Němce, rodinu Chmelíkových, rodinu Holanových, ruského důstojníka Sergeje Vezděněva, rodinu Filipovských a rodinu Vítovských. Naplánovaná je i akce ve škole v Hutích, při které mají být zatčeni učitelé Dušek, Bláha a Matějka. 16. ledna 1945 je svolána porada k Winkelhoferovi, na které jsou přítomní vedoucí jednotlivých zatýkacích komand – Stöter, Steinmann a Obermayer.¹⁵⁵

Zatýkací akce se uskuteční druhý den, 17. ledna 1945. O půlnoci přijíždějí komanda k vrchu Hradec u Pňovic, odkud do Rožmitálu pokračují pěšky.¹⁵⁶ Kolem půl třetí přichází na hráz Sadoňského rybníka skupina Winkelhofera. Vyráží dveře a nachází Františka Lízla a Františka Langa. Nasazují jim policejní řetízky, které jim navzájem spojí. Při domovní prohlídce se nenajde žádná zbraň ani úkryt hledaný podle Třasoňova nákresu. Vyraženými dveřmi se dovnitř postupně dostává velká zima, venku je -8 °C.¹⁵⁷ Zatčeným je dovoleno se lehce přiobléct, Lízla však nechají v mrazivé noci pouze v bačkorách. Winkelhofera zajímá, jestli a kde má Lízl Hovorkův deník, na což nejprve neodpovídá a pak doznává, že bude nejspíše v jeho kanceláři na rožmitálském zámku. Na dotazy spojené s Pomplem a Halíkem Lízl nezná odpověď, není s nimi v kontaktu od té doby, co vstoupil do ilegality. Zatčené, včetně manželky Františka Langa a jejich syna Františka, dopraví na četnickou stanici. Lízla ponechají s dozorem před stanicí v autě, na nohou má stále jen bačkory. Poté Vodička odveze Lízla s Winkelhoferem na zámek. Lízlovi nasadí čepici a ohrnou límec, aby ho kolemjdoucí nepoznali. Prohledají celou kancelář, ale deník nenajdou. U Koželských v úkrytu, který nachází také podle Třasoňova plánu, není nikdo. Rodinu eskortují na četnickou stanici. Skupina vedená Stöterem zatýká rodinu Chmelíkových a Holanových se synem. Bohuslava Němce se najít a zatknout nepodaří. Skupina Steinmanna zatýká rodinu Filipovských. V Příbrami zatýká Obermayerova skupina. K pomoci jsou povoláni místní

¹⁵⁵ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 128

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 129

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 130

četníci, se kterými kolem páté hodiny ranní obklíčí dům Vítovských na Nové Hospodě. Prudkými ranami na dveře zbudí paní Vítovskou, která běží do Vezděněvova pokoje, aby ho na gestapo upozornila. Tou dobou se Vezděněv lečí s vysokými teplotami.¹⁵⁸ Uteče na půdu, kde se ukryje. Za nedlouho jeho skrýš gestapo odhalí a zatýká ho.¹⁵⁹ U Vítovských byl ukrytý devět měsíců. Zatčení jsou i manželé František a Anna Vítovských se synem Josefem¹⁶⁰. Lesmistru Františku Křížovi, rodilému Němci, starostovi Karlu Jarešovi, katechetovi Ludvíku Ostrému a doktorovi Františku Šoupalovi se podaří na jednání s gestapem na rožmitálském zámku vyvrátit některá obvinění vůči Rožmitálským, a tak je zachránit před zatčením.¹⁶¹

Winkelhofer posílá Ruprechta a Janische se zatčeným Lízlem do příbramské nemocnice za Hovorkou. Domnívá se, že na Hovorkův nátlak by Lízl mohl něco vyzradit, neboť prozatím neřekl gestapu žádnou podstatnou informaci. Při cestě do Příbrami se Ruprecht s Janischem snaží marně Lízlovi domlouvat. V nemocnici setkání Hovorky s Lízlem primář Trnka nedoporučuje, protože má Hovorka vysoké horečky, a tak se vrací zpět do Rožmitálu. Lízla předají na četnickou stanici. Od doktora Šoupala, který má ordinaci v Panském domě na náměstí, volají Vodičkovi, aby za nimi přišel na večeri. Společně oslavují zatčení Lízla až do čtvrté hodiny ranní. Poté Vodička nejprve vyzvedává Lízla na četnické stanici a později i opilého Ruprechta s Janischem v Panském domě. Ruprecht usedá na přední sedačku, Janisch vedle zatčeného Lízla. Oba záhy usnou. Vodička projede Březnicí směrem na Bělčice do Klatov, přestože Winkelhofer nařídil cestu přes Mirovice.¹⁶² Za přejezdem u hudčického kamenolomu probudí Janische zima. Zadní dveře vozu jsou otevřené a sedačka vedle něj prázdná. Zakřičí na Vodičku, aby zastavil, přičemž vzbudí i Ruprechta. Půl hodiny marně Lízla v okolí vozu hledají. Ruprecht chce ještě prohledat trať. Asi po 100 m nalézají přepůlené tělo. Je to Lízl, který zvolil dobrovolnou smrt pod koly právě projíždějícího

¹⁵⁸ KÁRNÍK, VELF. *Po stezkách brdských partyzánů*, s. 43

¹⁵⁹ Vezděněv je 2. května 1945 zastřelen v koncentračním táboře Terezín.

¹⁶⁰ Josef Vítovský je stejně jako jeho rodiče odsouzen k smrti. Přežije jen zásluhou vězeňského lékaře, který Josefovi zdánlivě diagnostikuje zápal slepého střeva a na důkaz provede i operaci. Dle zásady, že nemocné nelze popravít, Josef přežije a dočká se konce války.

¹⁶¹ HÁSEK, *Pro dobré jméno*, In: Třemšínské listy srpen 2006, s. 32

¹⁶² HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 132

vlaků.¹⁶³ Jedou zpět do Hudčic, kde vyhledají starostu Kadlece, kterému Ruprecht nařizuje, aby nechal udělat bednu, odvézt mrtvolu a uložit ji do hasičské zbrojnice. Bednu narychlo zhotoví František Šilhavý a bratři Truhlářové na saních vyložených slámou vezou 2 kusy těla Františka Lízla od vlakové trati do Hudčic.¹⁶⁴ Mezitím Ruprecht s Janischem a Vodičkou dojeleli na četnickou stanici v Březnici, odkud volají Winkelhoferovi do Klatov. Vodička 11. července 1945 vypověděl u vyšetřovací komise v Rožmitále, že se radili, co mají Winkelhoferovi říct. Shodli se, že řeknou, že museli tlačit do závěje zapadlé auto, čehož Lízl využil a skočil pod kola právě projíždějícího vlaku.¹⁶⁵ Winkelhofer nařizuje, aby bylo Lízlovo tělo ihned převezeno do plzeňského krematoria, k čemuž využívají zapůjčené auto hraběte Pálffyho.

13. února 1945 potkává na rožmitálském vlakovém nádraží František Petrovic Antonína Halíka, který se vracel z vazby v Klatovech.¹⁶⁶ Halík varoval Petrovice před cestou na zítřejší soud, protože gestapo na něj, Emila Muchku a Marii Sadílkovou vydalo zatykač. Petrovic se i tak dalšího dne s falešnými doklady na soud do Strakovy akademie v Praze vydal. Byl záukolován Pomplm, aby se na soud s Rožmitálskými dostavil aby zjistil, kteří další jsou hledaní a ty pak varoval. Ten den jsou z Rožmitálu a okolí souzení František Kopecký, Arnošt Flemr, Stanislav Flemr, Jiřina Matoušková, Matěj Vařil, Růžena Hovorková, Vladimír Brettl a Josef Klein s manželkou Janou.¹⁶⁷ Petrovic Pomplův úkol splní, před zatčením byl varován Josef Maňhal. Jeho zatčení to však pouze oddálí. Petrovic se na Pomplovo přání vydává i na další soud. Díky včasnému varování ještě před začátkem soudu uniká zatčení.

V příbramské nemocnici již čtyři měsíce leží Alois Hovorka a Karel Habada. Primář Trnka se snaží všemi způsoby, aby je na oddělení udržel co nejdéle. Ošetřován zde byl i Emanuel Habada, který byl po zotavení převezen do Prahy do pankrácké věznice. 17. dubna

¹⁶³ Terezii Varvařovské se po události svěřil jeden z bratrů Truhlářů s tím, že Lízl měl na nohou pouze ponožky, které nebyli ušpiněné, a proto se domnívá, že Lízl umrzl a gestapo jej následně položilo na koleje, aby událost vypadala jako sebevražda.

¹⁶⁴ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 133

¹⁶⁵ Tamtéž

¹⁶⁶ POMPL, *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, s. 7

¹⁶⁷ Tamtéž

1945 je na Pankrác převezen i Hovorka a Karel Habada. Tři dny nato jsou krutě zavražděni ve vězeňské nemocnici.

5.6 Konec války rožmitálské odbojové skupiny

V březnu 1945 se v Rožmitále tvoří revoluční národní výbor vedený Františkem Kučerou a Jindřichem Eisenreichem. 25. března 1945 je v okolí Padrtě a Zaběhlé vysazen sovětský paradestantní oddíl Poznancy – Štorc.¹⁶⁸ Velitelem devítičlenné skupiny je J. B. Simoněnko. Gestapo má podezření na přítomnost skupiny kvůli upozornění padrt'ských obyvatel na krádeže drůbeže. 5. dubna 1945 se skupina střetne s německými okupanty v lese Na Rovinách. Celý oddíl je rozbit. Dva až tři sovětské parašutisté a jeden německý voják jsou zastřelení, dva Sověti jsou zatčeni. Jediný, komu se podaří z obklíčení uprchnout, je V. P. Majský.¹⁶⁹ Do přestřelky se dostali i lesní dělníci a dělnice ze Zalán, Bukové a Zaběhlé. O takovém zážitku vypráví Marie Kresslová, rozená Novotná: „*To bylo na Bílou sobotu 1945 a my byli v práci. Přijdeme k Rovinám a najednou nás zabrali Němci. Byl nás houf asi 20 lidí. A teď každých 5 metrů seděl v příkopu Němec s flintou. A ten ohromnej kruh se pořád stahoval a my museli být v tom kruhu. Přicházeli jsme k Hadu a už jsme slyšeli střelbu. Schovali jsme se za hromadu dříví. Jeden Němec tam padl. Šli jsme kolem džipu a viděli jsme, jak tam leží zastřelenej partyzán.*“¹⁷⁰

Klatovské gestapo na březnové měsíce plánovalo zatčení dalších rožmitálských osob. Lejska, Josefa Milce, hajného Václava Květoně, šoféra Květoně, Jiřího Slámu, Kučeru st., Kučeru ml., štábního Vojtěcha Netušila a rodinu Škaloudových, která měla vědět o úkrytu Vojtěcha Halíka. K zatýkání ale nedošlo, protože bylo přesunuto na květen. Gestapo mělo dostatek své práce v Klatovech. Na rozkaz Winkehofera se musely začít ničit důležité listiny. Zatýkání odsunula i práce se sovětským výsadkem Majského.

5. května 1945 přijíždí do Rožmitálu v důstojnické uniformě František Dušek, který se od 3. listopadu 1944 skrýval v Hradišti u Strakonice v rodině kováře Lehečky.¹⁷¹ Z Rožmitálu

¹⁶⁸ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 178

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 179

¹⁷⁰ KRESSLOVÁ, *Vzpomínky*, s. 4

¹⁷¹ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 178

utekl do Roudnice, aby se vyhnul nasazení na nucené práce pro říši. 7. května 1945 po konečné kapitulaci Německa zakládá partyzánský oddíl Rudá stráž, na který se napojí i sovětský parašutista Majský.¹⁷² Majský se do té doby ukrýval na Zaběhlé u hajného Josefa Roha.¹⁷³ Roh o přátelství Duška a Majského: „*O Duškovi vyprávěl Majský, mně i mojí manželce Anně, že je dobrým kamarádem, že ho však svádí k pitkám a k vyhledávání děvčat.*“¹⁷⁴ 7. května 1945 přichází do Rožmitálu zpráva o blížící se koloně asi osmi německých vojenských vozidel směrem od Teslín. Není jasné, proč jedou tímto směrem, když všechny německé jednotky ustupují před sovětskou armádou směrem na západ do zajetí k té americké. Dušek ihned vydává rozkaz pro obec Věšín, aby zadržela nepřátelskou kolonu. Nebylo však možné, aby četníci zadrželi celou německou vojenskou skupinu, a tak nechávají Věšín volně průjezdný. Příslušníci revoluční gardy a všichni ti, kteří byli tou dobou přítomní na rožmitálské četnické stanici popadli zbraně a běželi ke starorožmitálskému hřbitovu. Někteří drželi zbraň v ruce poprvé v životě. Skupina čítá asi dvanáct mužů a chlapců. Mezi nimi jsou i František Dušek, Laur, Stanislav Valenta, Vojtěch Halík, František Hlaváček, Karel Fous, František Kulovaný, Alois Leitermann nebo Vladimír Milec.¹⁷⁵ Na cestu ke kostelu postaví dva selské vozy, které Němci objedou a rozprostřou se na farském poli. Rožmitálští po nich vypálí. Dušek pak běží s bílým praporem k Němcům, ale se zbraní v ruce. K tomu někdo zpoza hřbitovní zdi znovu vystřelí, což Němci oplátí palbou z kulometu. Všichni z místa prchají.¹⁷⁶ Hodinu nato do Rožmitálu přijíždějí Američané. Jedná se o průzkumné vozidlo amerického sboru 3. Pattonovy armády.¹⁷⁷ Poté odjíždí skupina dobrovolníků sdružených kolem revoluční gardy, kromě Duška, na vrch Praha, kde je Němci střežena radiolokační stanice. Dobrovolně se k nim přidají i dva američtí vojáci. V prostoru mezi sv. Jánem a Zaběhlou se dostávají dvě nákladní auta rožmitálských odbojářů pod německou palbu. Při této přestřelce je smrtelně zraněn František Roj. Dodnes ale mezi Rožmitálskými kolují domněnky, že byl Roj zastřelen jedním ze členů revoluční gardy, neboť měl na dotyčnou osobu kompromitující informace.

¹⁷² HÁLA, Soubor událostí v Rožmitále pod Třemšínem 1945, s. 8

¹⁷³ Tamtéž, s. 9

¹⁷⁴ HÁLA, Soubor událostí v Rožmitále pod Třemšínem 1945, s. 9

¹⁷⁵ Tamtéž

¹⁷⁶ Pro tuto událost se mezi místními vžil název „*Bitva na farských polích*“.

¹⁷⁷ HÁLA, Soubor událostí v Rožmitále pod Třemšínem 1945, s. 16

Během května prochází Rožmitálem skupiny civilních německých uprchlíků, kteří prchají před Rudou armádou. Jsou ubytováni v obecné a měšťanské škole na náměstí.¹⁷⁸ Mezi nimi se objevují i němečtí vojáci a důstojníci, které Duškova garda zatýká a vězní ve sklepení rožmitálského zámku. Uprchlíků stále přibývá a situace začíná být neúnosná. Kolona je zastavena americkou armádou za Rožmitálem s tím, že dále již dle dohody s Rudou armádou není možné americkou armádou přijímat do svého zajetí Němce.¹⁷⁹ Dušek si den po dni přisuzuje větší moc. Na zámku si zřizuje kancelář, kam povolí vstup jen několika osobám, a jmenuje se vrchním komisařem. Posílá Antonína Halíka, Vojtěcha Halíka, Slávu Valentu a Emila Muchku do Prahy, aby zatkli a přivezli Miroslava Náhlovského.¹⁸⁰ Započne i zatýkání těch Rožmitálských, které obviňuje z kolaborace s nacisty. Většinou se jedná o osobní pomstu.

8. května 1945 se do Voltuše vrací Jaroslav Pompl.¹⁸¹ Praha, ve které se stále bojuje, volá o pomoc. Pompl společně s Jindřichem Ptáčkem a Vojtěchem Halíkem uspořádá sbírku potravin. Podaří se naložit tři nákladní auta.¹⁸² Rožmitálská pomoc dorazila do Prahy mezi prvními. Tentýž den přijíždí do Rožmitálu jednotka americké armády s několika vyššími důstojníky. Jsou nadšeně vítáni rožmitálským obyvatelstvem, z balkonu radnice zazní slavnostní projevy.¹⁸³ 9. května 1945 přijíždí do Rožmitálu průzkumná hlídka Rudé armády. Vojáci obou přítomných osvobozeneckých armád se setkají v hotelu Panský dům. Poté americká armáda odjíždí. 10. května 1945 se koná pohřeb Františka Roje se všemi vojenskými poctami – rakev vezena na lafetě zahalena státní vlajkou i čestná stráž.¹⁸⁴

Opoledne 11. května 1945 přijíždí do Rožmitálu Rudá armáda. Tanky stojí na náměstí i v přilehlých ulicích. Rožmitál se stal přes noc jedním velkým táborem.¹⁸⁵ Sovětští vojáci se ubytují u rodin v Rožmitále i v okolních obcích. Na náměstí se konají velkolepé oslavy

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 20

¹⁷⁹ HÁLA, Soubor *událostí v Rožmitále pod Třemšínem 1945*, s. 20

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 23

¹⁸¹ Po komunistickém převratu je perzekvován jako nepřizpůsobivý režimu. Je vězněn a nucený pracovat v dolech v Horažďovicích a v Jáchymově. Dceru Milušku Havlůjovou komunisté uvězní poté, co se snaží očistit otcovo jméno. V poválečné literatuře Václava Jiříka (Klatovské oprátky, 2004) se objevuje tvrzení o Pomplově kolaboraci s nacisty. Proti tomu se Miluška Havlůjová ohradila a od Václava Jiříka se dočkala omluvy za nepřesnost.

¹⁸² HÁLA, Soubor *událostí v Rožmitále pod Třemšínem 1945*, s. 30

¹⁸³ Tamtéž, s. 16

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 32

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 37

a slavnostní pochody. František Dušek vydává sovětským vojákům zvláštní povolenky k pohlavnímu styku s místními děvčaty.¹⁸⁶ De facto se jedná o znásilňování.

Mimořádný lidový soud v Rožmitále odsoudil 14. března 1948 Miroslava Náhlovského k trestu smrti a Marii Petrovicovou k 12 letům vězení.¹⁸⁷ Veřejná poprava Náhlovského oběšením proběhla tentýž den na dvoře rožmitálské radnice.

¹⁸⁶ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 184

¹⁸⁷ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 155

6 Rožmitálsko za protektorátu

6.1 Běžný život na pozadí nacistické okupace

Rožmitál v čele se starostou Karlem Jarešem měl před rokem 1939 mnoho plánů na zvelebení města. Největšími projekty byla kamenná rozhledna s hostincem na vrchu Třemšín nebo ozdravné lázně Ústav královny Johanky. Téměř vše zhatila německá okupace a druhá světová válka. I tak se starostovi s pomocí jeho tajemníka Františka Hofmeistra dařilo Rožmitál na pozadí nešťastných časů zvelebovat. Veřejná sbírka pomohla k obrazu za 25 000 K¹⁸⁸ od akademického malíře Jana Šebka pro obřadní síň rožmitálské radnice, na kterém je vyobrazeno pasování Jaroslava Lva z Rožmitálu na dvoře francouzského krále Filipa Dobrého.¹⁸⁹

Kulturní život za války neutichá. Ochotnický divadelní spolek zkouší i za protektorátu nové hry. V rožmitálské sokolovně je uvedena divadelní hra Josefa Matějky Rožmitálští rebelanti podle knihy rožmitálského rodáka Gustava Kliky¹⁹⁰ nebo příběh o Boženě Němcové, ve kterém hrála hlavní roli Emílie Pomplová. Také rožmitálská mládež se snaží o kulturní pobavení a tajně se po nocích schází v hostinci U Vonášků.¹⁹¹ Terezie Varvařovská, rozená Fousová, na chvíli radosti vzpomíná: „*Vonášek nás pustil na sál, kde jsme zpívali dokola písničku Za císaře pána a jeho rodinu. Eda Berka hrál na housle na stole a bylo alespoň chvíli veselo.*“¹⁹² Povinnou kulturní akcí byla oslava výročí protektorátu.¹⁹³ 27. února 1942 byly sňaty a roztaveny zvony v rožmitálských kostelech na náměstí a ve Starém Rožmitále.¹⁹⁴ Obyvatelé Voltuše zvon z kapičky zachránili, když jej sejmuli a hodili do přilehlého rybníka.

Během roku 1939 byl zřízený chudobinec v podzámeckém dvoře.¹⁹⁵ Ze 4. na 5. března 1940 došlo k požáru rožmitálského zámku. Požár zavinili němečtí vojáci, kteří přikládali do kamen.¹⁹⁶ Požár naštěstí nebyl fatální. Rožmitálské Masarykovo náměstí bylo v roce 1940

¹⁸⁸ Kronika města aneb Pamětní kniha města Rožmitála pod Třemšínem, 1930-1952, s. 164

¹⁸⁹ Tamtéž

¹⁹⁰ Gustav Klika (1884-1920) byl odborný učitel, spisovatel a první starosta Rožmitálu po roce 1918

¹⁹¹ VAŘVAŘOVSKÁ, *Vzpomínky*, s. 3

¹⁹² Tamtéž

¹⁹³ Kronika města aneb Pamětní kniha města Rožmitála pod Třemšínem, 1930-1952, s. 167

¹⁹⁴ Tamtéž

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 142

¹⁹⁶ Tamtéž

přejmenováno na Hlavní náměstí.¹⁹⁷ Za války bylo plné obchůdků drobných živnostníků – papírnictví pana Horáka, látky Jindřicha Háška, potraviny Leopolda Wočky a další. Kašnu, která na náměstí stávala, Němci zrušili. Pro vodu se muselo chodit do zámku, kde byl kohoutek ve zdi zámeckého pivovaru.¹⁹⁸ Na náměstí stávala rovněž obecná a měšťanská škola. V hostinci Na Růžku dostávali přespolní děti zdarma polévku. „*Škola končí vprostřed války*“,¹⁹⁹ vzpomíná na zrušenou školní docházku v době protektorátu Terezie Varvařovská, rozená Fousová. V roce 1940 Němci odstraňují pomník padlých za 1. světové války.²⁰⁰

Domy musely být povinně zatemňovány a v noci se nesmělo svítit. Opatření měla uchránit města před bombardováním. Němčina se do škol zavádí jako povinný jazyk a veškerá veřejná označení musí být kromě češtiny také v tomto jazyce. Německé vojsko je v roce 1941 ubytováno v pensionu Viktoria (před válkou Třemšín) a v rožmitálské sokolovně.²⁰¹

6.2 Totální nasazení

Německé hospodářství začalo před vypuknutím 2. světové války trpět nedostatkem pracovních sil. Využilo poptávky po práci občanů okolních zemí.²⁰² Po vypuknutí války však došlo k ideologickému střetu, kdy na jedné straně říše potřebovala zaměstnance slovanských národů, na druhou stranu je však označovala za méněcenné, a tak nebylo možné, aby se za běžných podmínek zapojovali do zbrojení nacistického Německa. Příslušníci těchto národů začali být tzv. nuceně nasazováni na práce pro říši. Nuceně nasazovaní byli například Židé, vězni koncentračních táborů nebo celé ročníky obyvatel. V Protektorátu Čechy a Morava to byl nejprve ročník narození 1921 a 1922, později přibývaly další. Nuceně nasazení byli svobodní muži i ženy.

Pracovní podmínky nucených prací byly trýznivé. Není divu, že se často lidé pokoušeli o útek zpět do svých domovin. Chlapci Petr Čejka a Václav Fryauf se z říše z nucených prací

¹⁹⁷ Tamtéž, str. 153

¹⁹⁸ VAŘVAŘOVSKÁ, *Vzpomínky*, s. 3

¹⁹⁹ Tamtéž

²⁰⁰ Kronika města aneb Pamětní kniha města Rožmitála pod Třemšínem, 1930-1952, s. 153

²⁰¹ Tamtéž, s. 162

²⁰² PLACHÁ, „*Nepřichází-li práce k Tobě*“: různé podoby nucené práce ve studiích a dokumentech, s. 16

utéct pokusili. O jejich osudu píše Miroslav Náhlovský ve svém deníku: „*Odsud zastřelili dva mládence. Utekli z říše, chtěli se jet podívat za svými děvčaty. Na hranicích je chytli a rodiče dostali jejich věci s oznámením, že byli zastřeleni.*“²⁰³ Úspěšný útěk se podařil Václavu Jeníčkoví z Bezděkova, který byl na práce nasazen v Norsku. Skrýval se doma, ale o jeho přítomnosti se dozvěděla manželka starosty Poláka Karolina, která ho udala četníkům i přesto, že věděla, jak vážně je Jeníček nemocný. Četníci Jeníčka varovali, že si pro něj chystá přijít kriminální policie ze Strakonice, varování však neuposlechl. V prosinci 1944 je zatčen a poslán na nucené práce zpět. Jeho zdravotní stav se zhorší natolik, že je uznán práce neschopným. Umírá 7. března 1945 ve vlaku při cestě domů.²⁰⁴ Podobný osud čekal i Čestmíra Moru z Věšína, kterého po útěku z říše někdo udal. Při druhém útěku byl zadržen na hranicích celníky. Prošel si několika koncentračními tábory a 5. dubna 1943 na následky krutého věznění zemřel.²⁰⁵ Eduard Berka ze Starého Rožmitálu z nucených prací také utekl. Skrýval se, ale byl udán paní Bařkovou²⁰⁶ a do říše se vrátil. Při bombardování spojeneckých sil se ukryl do krytu. Když sirény utichly, byl Berka prvním, kdo z krytu vylezl. Naneštěstí na něj spadla uvolněná traverza, která ho zabila.²⁰⁷ Jeho tělo se i přes velkou snahu jeho otce nikdy nepodařilo najít. Některým lidem se z říše utéct podařilo a již se nevrátit. Třeba jako Františku Fousovi, který se do Rožmitálu dostal skrytý na spodku vlaku.²⁰⁸

6.3 Pasivní odbojová činnost

Mezi zakázané činnosti patřilo poslouchání zahraniční rozhlasu. I přesto se tak na mnohých místech v Rožmitále dělo. Lidé poslouchali tajně hlavně zprávy z Londýna na svých rádiích doma nebo se scházeli v menších skupinkách. Na každém radiovém přijímači musel být připevněn papírový kotouček se slovy: *PAMATUJ – PAMATUJ, že poslouchání nepřátelského vysílání se trestá kázníci nebo trestem smrti.*²⁰⁹ Pravidelně se zahraniční

²⁰³ Deník Miroslava Náhlovského, záznam ze dne 25. 2. 1943, s. 3

²⁰⁴ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 99

²⁰⁵ Tamtéž

²⁰⁶ Bařkovi byli česká rodina hlásící se k nacistické ideologii. Jejich sousedi jim na dveře domu namalovali oběšeného Hitlera. Po válce se odstěhovali a jejich dům v Rybově ulici ve Starém Rožmitále byl zbořen.

²⁰⁷ VARVAŘOVSKÁ, *Vzpomínky*, s. 4

²⁰⁸ Tamtéž

²⁰⁹ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 96

rozhlas poslouchal v rožmitálském hotelu *Plzenka*. 22. dubna 1943 je za poslouchání v hotelu zatčen jeho hoteliér František Rom s dopravcem Karlem Trčkou. O dva dny později jsou zadrženi další posluchači – kočí Alois Květoň, řezník Jaroslav Zajíček, vrchní četnický strážmistr Antonín Viktora, štábní rotmistr Petr Čejka, přepravce Antonín Frýba, řezník Karel Vrnata a požárník František Málek.²¹⁰ Antonín Viktora je odsouzen ke 2,5 roku vězení za to, že jako četník nezabránil poslechu. 10. prosince 1943 je ubit opilým dozorcem v pankrácké věznici.²¹¹ Ostatní se po osvobození do Rožmitálu vrátili.

Svůj život riskovali i obyčejní lidé svým pasivním přístupem jednak k ohlašování ilegální odbojové činnosti, o které věděli, jednak přehlížením sovětských zajatců v Brdech. O takovém zážitku vypráví Marie Kresslová, rozená Novotná: „*My jsme v lese pouštěly chleba. Byly jsme 4. Já, Jarmilka Blažkouc, Lenka Štoukouc a Maruška Náckouc. Od Hada jsme šly k Eisnerce pro motyčky, protože jsme měly plít na Boru. Jdeme a vidíme v mlázi hlavu. Vylezl chlap a ptal se, jestli umíme rusky. Jarmilka Blažkouc řekla že ne, že jsme Češky. A my jsme z hlavní cesty uhnuly na lesní šlajsnu. A Jarmilka šeptá: Holky, ztratíme svačinu. Pak jsme měly celej den hlad, ale nikomu jsme nic neřekly.*”²¹² Mnozí lidé záměrně uváděli při odvodu svých zásob německým úřadům nepravé informace. Při plánovaných kontrolách gestapa schovávali pytle s obilím, nosili slepice v pytlích do lesa nebo poráželi dobytek načerno.²¹³ Ukryté obilí se vymstilo mnohým lidem ve vesnici Zalány. Někdo udal, že František Rom u Kraslů schovává zbraně. Gestapo přijelo pátrat. Pokračuje paní Kresslová: „*Jednou přijelo na Zalány gestapo na udání, že jsou u Roma u Kraslů zbraně. Našli jen nějaké obilí navíc, ale za to ho sebrali. Pak byli u Jendy Blažka u Josífků. Ve stodole pod řezačkou měl schovaný pytel žita. Tak ho taky sebrali. Potom jeli ke Karlovi Blažkovi, ten stihl utéct do staroměstskéjch vobsin. Ale u něj doma taky našli nějaký obilí navíc. To všechno bylo dopolodne. Blažek se odpolodne vrátil. Když jsem přišla z práce, maminka mi řekla, že vyndáme schované pytle s pšenicí, které jsme ukryly do pole mezi žito. A když jsme to vezli na kolečku, najednou jelo gestapo! Nevěděly jsme, co máme dělat. Tak jsme strčili pytel pod strožok postele, kde ležela babička. Naštěstí k nám gestapo nepřišlo.*

²¹⁰ HÁLA, *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*, s. 96

²¹¹ Tamtéž

²¹² KRESSLOVÁ, *Vzpomínky*, s. 2

²¹³ Tamtéž

Karla Blažka doma našli a sebrali.”²¹⁴ Jan Blažek zemřel při pochodu smrti, Karel Blažek a František Rom se z koncentračních táborů po válce vrátili. Marie Kresslová, rozená Novotná, své vyprávění pokračuje: „*Zalánský si mysleli, že ty zbraně udal Bedřich Jeníček. Ten z toho byl úplně celej pryč. Po válce byla u kapličky pouť. Venku byla dřevěná kazatelna, a když bylo po mši, tak ten Bedřich vylez na tu kazatelnu a začal se hájit a říkal na Krasláka - Franto, řekni, komu jsi ukazoval ty zbraně. A tak jsme se dozvěděli, že nějaký zbraně na Zalánech museli vopravdu bejt. Nevíme, jestli to ten Jeníček byl, ale brzo po válce se odstěhoval a potom se vo tom už nemluvalo.*”²¹⁵

²¹⁴ Tamtéž

²¹⁵ KRESSLOVÁ, *Vzpomínky*, s. 2

Závěr

Výzkum protinacistického odboje je spojen s řadou problémů a nejasností. Mnohé dochované výpovědi svědků událostí a pamětníků si protirečí a v některých otázkách se neshodnou ani odborné publikace. I přesto jsem se snažil bakalářskou práci napsat a strukturovat tak, aby čtenář po jejím přečtení získal povědomí o tom, jak období 2. světové války v Rožmitálu pod Třemšínem a jeho okolí probíhalo. Snažil jsem se fakta o protinacistickém odboji zasadit do příběhu konkrétních lidí, jejichž potomci a příbuzní dodnes na Rožmitálsku žijí. Jednotlivé osudy jsem zasadil do historicko-společenského kontextu pro to, aby čtenář získal celkovou představu o dané době a uměl si jednotlivé události mezi sebou propojit.

V kapitole *Počátek odbojové činnosti* popisují prvotní snahy o rezistenci českého obyvatelstva. Pro počátky odbojové činnosti nemáme dostatek historických materiálů, neboť odbojová činnost nebyla organizována a činnost byla velmi spontánní. První tragická událost na Rožmitálsku je popsána v kapitole *Stanné právo*. Poprava rodiny Viktorových souvisí s výsadkem operace Tin a Intransitive v Brdech, kdy neopatrnost československých parašutistů zapříčinila velké zatýkání v Bernarticích, odkud vedly stopy i k Viktorům do Věšina. V průběhu roku 1942 se v brdských lesích začali objevovat první sovětsí vojáci, kteří uprchli z německého zajetí. Jejich ukrývání bylo pro odbojové skupiny, rožmitálskou a voltušskou, velkým úkolem. Jejich práce musela být organizována, což zapříčinilo jejich spolupráci a následné spojení. Pomoc sovětským partyzánům s ukrýváním i zásobováním popisují v kapitole *Odbojová činnost na Rožmitálsku*. Kapitola *Prozrazení a konec odbojové skupiny*, líčící tragické události vedoucí k dopadení mnoha zapojených lidí do odbojové činnosti i rozbité celé odbojové organizace. Popisuje osudy českých lidí, kteří rozhodli české vlastence zradit a spolupracovat s nacisty pod výhrůzkami mučení a zavraždění jejich vlastních rodin. Důraz kladu i na události mimo odbojovou skupinu, které se více či méně dotkly rožmitálských obyvatel. V kapitole *Rožmitálsko za okupace* se čtenář dočte o tom, jak běžní lidé v protektorátu žili, jak probíhalo totální nasazení na nucené práce a kolik si vyžádalo rožmitálských obětí i jak odboj podporovali lidé stojící mimo odbojovou skupinu.

Důležitější než přesná data je zpráva o době, kterou bakalářská práce mapuje. Je velice důležité, abychom si takové témata neustále připomínali a nedovolili jejich opakování.

Na Rožmitálsku připomíná hrůznou dobu Protektorátu Čechy a Morava několik pomníků a ulice pojmenované po Ing. Františku Lízlovi. Doufám, že alespoň malý dílem tato bakalářská práce přispěje k oživení zájmu o protinacistický odboj. Nezapomínejme na hrdiny a hrdinky, kteří obětovali svůj život, abychom mohli žít ve svobodě. Nezapomínejme ani na to, jak se k mnohým přeživším zachovali komunisté.

Seznam použitých informačních zdrojů

Prameny

Deník Miroslava Náhlovského, uloženo v Podbrdském muzeu

Deníky Aloise Hovorky, uloženo v Podbrdském muzeu

Kronika města aneb Pamětní kniha města Rožmitála pod Třemšínem, 1930-1952,
SOKA Příbram

Vzpomínky pamětníků

BOUČEK, Bohumil. *Záznam o odboji ve Voltuši, Hutě a Rožmitálu 1943-1945*, uloženo
v Podbrdském muzeu

HAVLŮJOVÁ, Miluše. *Vzpomínky*, uloženo v Podbrdském muzeu

KÖNIGSMARK, Jan. *Zápis o událostech v brdských lesích za dobu okupace
od roku 1942-1945*, uloženo v Podbrdském muzeu

KOTRBATÝ, Josef. *Vzpomínky*, uloženo v Podbrdském muzeu

KRESSLOVÁ, Marie. *Vzpomínky*, uloženo v Podbrdském muzeu

POMPL, Jaroslav. *Vzpomínky na odbojovou činnost Voltušské skupiny*, uloženo
v Podbrdském muzeu

VARVAŘOVSKÁ, Terezie, *Vzpomínky*, uloženo v Podbrdském muzeu

Tisk

AMORT, Čestmír. *Nepokoření z Brd 1-4*, In: *Ozvěny domova i světa*, 1945

HÁSEK, Jindřich. *Pamětní listky protinacistického odboje*. In: *Třemšínské listy*, leden
2006

HÁSEK, Jindřich. *Pro dobré jméno*, In: *Třemšínské listy*, srpen 2006

HÁSEK, Jindřich. *Ve vzpomínkách je někdy potřebné udělat pořádek*. In: *Třemšínské listy*,
březen 2006

Literatura

- ANDREJS, Jaroslav. *Smrt boha smrti*. Brno: Jota, 2008
- ČÁKA, Jan. *Střední Brdy – krajina neznámá*. Praha: Mladá fronta, 2003
- ČÁKA, Jan. *Toulání po Brdech*. Praha: Mladá fronta, 1999
- HÁLA, František. *Příspěvek k dějinám Rožmitálska v období let 1939-1948*. Buková: samo nákladem, 2008
- HÁLA, František. *Soubor událostí v Rožmitále pod Třemšínem*, Buková: samo nákladem, 2011
- HALÍKOVÁ, Věra. *Odboj proti německému fašismu na Rožmitálsku za 2. světové války*. Plzeň, 1973. Diplomová práce. Západočeská univerzita, Pedagogická fakulta
- IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Opava: Optys, 1996
- JIŘÍK, Václav. *Klatovské oprátky*. Praha: Fraus, 2004
- KÁRNÍK, Zdeněk. VELF, Josef. *Po stezkách brdských partyzánů*. Praha, 1988
- LAVALOVÁ, Vlasta. *Dnes nehlásili žádné popravky. Deníky Vlasty Čepkové (1938, 1942-1945)*. Praha: Prostor. 2004
- PLACHÁ, Pavla. „*Nepřichází-li práce k Tobě*“: *různé podoby nucené práce ve studiích a dokumentech*. Praha: Kancelář pro oběti nacismu, 2003
- RANDÁK, Jan. KOURA, Petr. *Hrdinství a zbabělost v české politické kultuře 19. a 20. století*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2008
- ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů. Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha: Merkur, 1991
- VELF, Josef. *Brdy v době hitlerovské okupace*. In: TOPINKA, Jiří. *Brdy – krajina, historie, lidé*. Praha: Státní oblastní archiv Praha, 2018

Přílohy

Tabulky

Tabulka č. 1 – Oběti stanného práva

<p>Viktora Jiří * 15. 4. 1926 † 1. 7. 1942</p> <ul style="list-style-type: none">- Přílišná horlivost klatovského gestapa zapříčinila smrt šestnáctiletého Jiřího i přesto, že nezletilé osoby se popravovat nesměly
<p>Viktora Josef * 22. 5. 1889 † 1. 7. 1942</p>
<p>Viktorová Božena * 26. 2. 1898 † 1. 7. 1942</p>
<p>Viktorová Marie * 17. 6. 1923 † 1. 7. 1942</p>

Tabulka č. 2 – Parašutisté operace Tin a Intransitive

<p>Cupal Ludvík * 23. 8. 1915 † 15. 1. 1943</p> <ul style="list-style-type: none">- Gestapo zjistilo jeho úkryt ve Velehradě. Před zatčením se zastřelil.
<p>Grabovský Bohuslav * 19. 1. 1917 † 28. 10. 1944</p> <ul style="list-style-type: none">- Jeho úkryt prozradil Kindl. Grabovský po zatčení přistupuje na spolupráci s gestapem ale nevykazuje aktivní činnost. Svému spoluvězni Waltru Lederovi se svěří, že on i Kindl jen spolupráci předstírají, což Leder udá gestapu. 2. 12. 1943 je Grabovský převezn do koncentračního tábora Terezín a 28. 10. 1944 bez soudu zastřelen.
<p>Kindl Václav * 25. 8. 1916 † 20. 5. 1944</p> <ul style="list-style-type: none">- Zatčen gestapem 16. 3. 1943. Přistoupil na spolupráci s gestapem, vykazoval aktivní činnost. Údajně omylem smrtelně zraněn při přestřelce gestapa. Některé zdroje hovoří o záměrném usmrcení.

<p>Lukaščík Vojtěch * 11. 7. 1921 † 8. 1. 1943</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zabit při přestřelce s gestapem po vyzrazení jeho úkrytu v Jarkovicích na Moravě.
<p>Švarc Jaroslav * 11. 5. 1914 † 18. 6. 1942</p> <ul style="list-style-type: none"> - Padl hrdinskou smrtí v kostel sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici společně s atentátníky na Reinharda Heydricha.

Tabulka č. 3 – Oběti totálního nasazení

<p>Berka Eduard * 7. 5. 1922 † nepodařilo se zjistit</p>
<p>Čejka Petr * 8. 11. 1921 † pravděpodobně únor 1943</p>
<p>Fryauf Václav * 13. 1. 1922 † pravděpodobně únor 1943</p>
<p>Jeníček Václav * 4. 8. 1922 † 7. 3. 1945</p>
<p>Mora Čestmír * 12. 1. 1922 † 5. 4. 1943</p>
<p>Sýkora Zdeněk * 10. 8. 1924 † 10. 4. 1945</p>

Tabulka č. 4 – Popravení

<p>Bartoš Petr * 28. 1. 1875 † 19. 4. 1945</p>
<p>Bartošová Marie, rozená Švejnhová * 26. 2. 1883 † 19. 4. 1945</p>
<p>Belas Jan * 27. 12. 1921 † 19. 4. 1945</p>
<p>Filipovský Bohumil * 16. 2. 1912 † 4. 4. 1945</p>

Filipovský Vladimír * 12. 8. 1913 † 4. 4. 1945
Flegr Arnošt * 5. 12. 1919 † 23. 3. 1945
Habada Emanuel * 29. 12. 1899 † 19. 4. 1945
Habada Josef * 2. 3. 1922 † 19. 4. 1945
Hlaváček Václav * 20. 9. 1922 † 23. 3. 1945
Holan Vojtěch * 31. 3. 1894 † 4. 4. 1945
Chmelík Václav * 25. 8. 1890 † 4. 4. 1945
Chmelíková Marie, rozená Drobná * 3. 7. 1894 † 4. 4. 1945
Klein Josef * 2. 3. 1902 † 23. 3. 1945
Kopecký František * 8. 8. 1910 † 23. 3. 1945
Majer Karel * 19. 10. 1912 † 4. 4. 1945
Matoušková Jiřina, rozená Svatoňová * 11. 6. 1914 † 23. 3. 1945
Vařil Matěj * 24. 2. 1899 † 23. 3. 1945
Zemek Josef * 5. 4. 1908 † 6. 4. 1943

Tabulka č. 5 – Zemřelí a zabití

<p>Blažek Josef * Zalány - Zemřel v roce 1945 při pochodu smrti.</p>
<p>Folauf Alois * 25. 11. 1907 † 6. 5. 1945 - Zemřel na tyfus v koncentračním táboře Terezín.</p>
<p>Habada Karel * 11. 3. 1926 † 20. 4. 1945 - Ubit ve vězeňské nemocnici na Pankráci.</p>
<p>Hovorka Alois * 27. 1. 1919 † 20. 4. 1945 - Ubit ve vězeňské nemocnici na Pankráci.</p>
<p>Chloupek Karel * 25. 2. 1909 † duben 1945 - Zemřel na následky krutého věznění v koncentračním táboře Terezín.</p>
<p>Chloupek Rudolf - Zemřel na následky krutého věznění v koncentračním táboře Terezín.</p>
<p>Königsmark Josef * 8. 3. 1927 † 7. 3. 1945 - Zemřel na následky krutého věznění v koncentračním táboře Terezín.</p>
<p>Königsmark František * 12. 8. 1897 † 27. 10. 1944 - Podlehl těžkému střelnému zranění, které si způsobil před zatčením gestapem.</p>
<p>Königsmark František mladší * 30. 5. 1923 † 26. 10. 1944 - Sebevražda zastřelením před zatčením gestapem.</p>

<p>Lízl František * 16. 6. 1913 † 18. 1. 1945</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sebevražda skočením pod kola vlaku, kdy vyskočil jako zatčený z auta gestapa.
<p>Pechar Václav * 6. 9. 1909 † 15. 5. 1944</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zemřel na následky krutého věznění v koncentračním táboře Terezín.
<p>Polák František * 17. 7. 1902 † 1. 1. 1945</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zemřel na následky krutého věznění v koncentračním táboře Terezín.
<p>Viktora Antonín * 13. 1. 1894 † 10. 12. 1943</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ubit v cele pankrácké věznice opilým dozorcem. <p>Viktora Josef mladší * Voltuš</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zemřel na následky krutého věznění v koncentračním táboře Terezín.
<p>Viktora Josef starší * Voltuš</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zemřel na následky krutého věznění v koncentračním táboře Terezín.
<p>Viktorová Marie * 17. 6. 1923 † 1. 7. 1942</p>

Obrazové přílohy

Obrázek č. 1 – Josef Viktora, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 2 – Božena Viktorová, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 3 – Marie Viktorová, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 4 – Jiří Viktora, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 5 – Ing. František Lízl se svou matkou v Rožmitále p. Tř., Podbrdské muzeum

Obrázek č. 6 – Josef Klein s manželkou Marií a synem Josefem, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 7 – Svatební fotografie Aloise Hovorky, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 8 – Jaroslav Pompl s manželkou Emílií a dcerou Miluší ve Voltuši, osobní archiv Miluše Havlůjové

Obrázek č. 9 – Nákladní vůz Pomplovy pily sloužící k přepravě osob, osobní archiv Miluše Havlůjové

Obrázek č. 10 – Jaroslav Pompl, František Dušek a Vojtěch Halík s partyzánským praporem vyšitím Bohuslavem Němcem, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 11 – Hájovna Na Dědku, František Königsmark se synem Františkem, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 12 – Americká armáda v Rožmitále pod Třemšínem, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 13 – Rudá armáda v Rožmitále pod Třemšínem, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 14 – Legitimace vydaná F. Duškem pro vstup do zámku, Podbrdské muzeum

Obrázek č. 15 – Partyzánský oddíl Rudá stráž Františka Duška (druhý zleva) a Majského (třetí zleva), Podbrdské muzeum

Obrázek č. 1

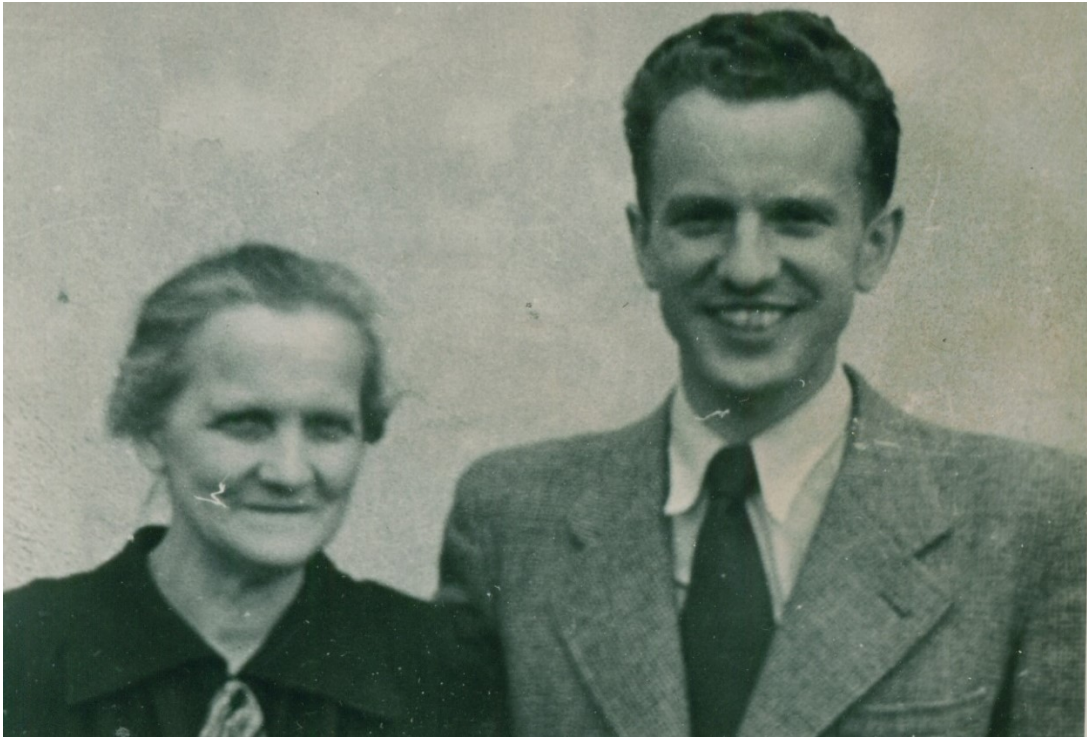
Obrázek č. 2

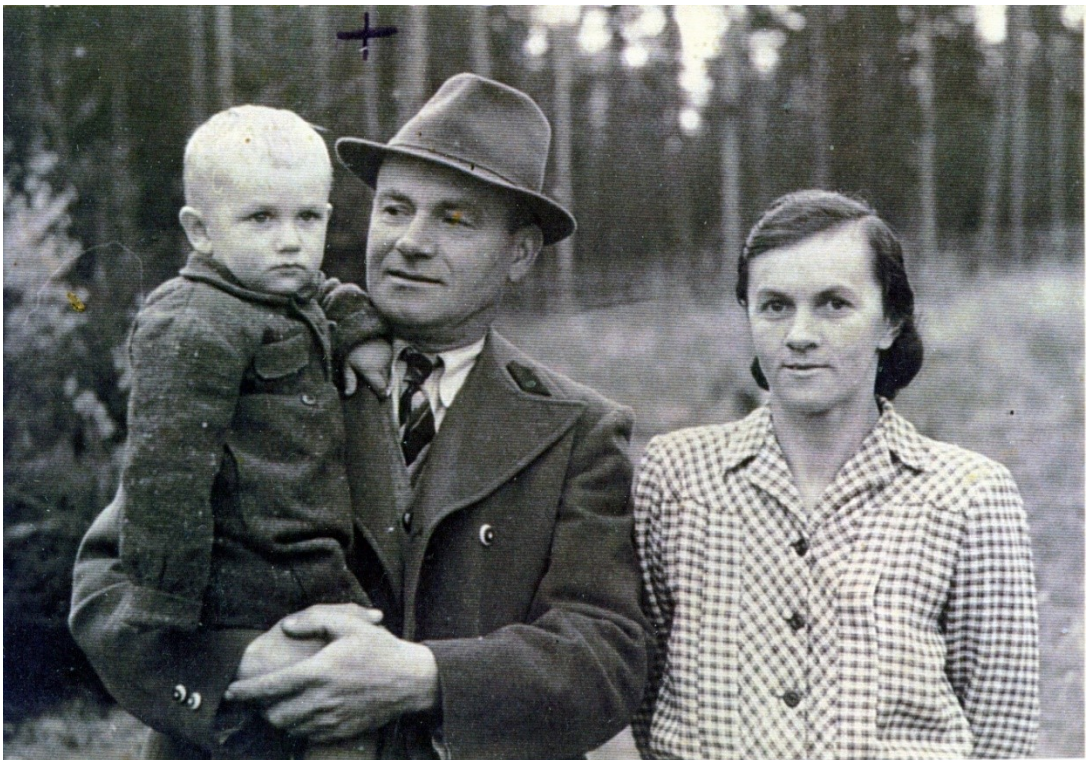
Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

Obrázek č. 9

Obrázek č. 10

Hájenska Františka Königsmarka „Na Dědku“ u Roželova

František Königsmark

František Königsmark ml.

Obrázek č. 11

Obrázek č. 12

Obrázek č. 13

Obrázek č. 14

Obrázek č. 15